

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

פענוח הערות ומראי-מקומות

לקוטי שיחות חלק כז פרשת וזאת הברכה.

פרשתינו לד ח. ויבכו בני ישראל את-משה בערב מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי אכל משה:

זה לזה לכך נאמר (במדבר כ) ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל: (ד"א) מפני מה בכו ישראל את אהרן שלשים יום [(אנשים ונשים)] מפני שדן אהרן דין אמת לאמיתו מניין לא אמר לאיש שסרחת ולא לאשה שסרחת לכך נאמר ויבכו אותו כל בית ישראל. אבל משה שמוכיח בדברים קשים נאמר ויבכו בני ישראל את משה. ועוד כמה אלפים היו בישראל שנקראו שמם אהרן (אהרן) שאלמלא אהרן לא בא זה לעולם שהיה משים שלום בין איש לאשתו ומזדוגגין זה עם זה והיו קורין שם הילוד על שמו. וי"א לכך נאמר ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל שכל מי שרואה משה רבינו שיושב ובוכה מי לא יבכה.

(4 ראב"ע עה"פ. בני ישראל ובאהרן כל בית ישראל בעבור כבוד משה:

פענוח רזא עה"פ. ויבכו בני ישראל, ואלו כשמת אהרן כתיב כל בית ישראל דפירושו אפי' הנשים, מפני שאז מפני בכיית משה בכו כולם **לכבודו ויראתו**, אבל כאן לא הי' גדול כמשה שבכה, לא בכו אלא האנשים:

חזקוני עה"פ. ויבכו בני ישראל ובאהרן כתיב כל בית ישראל לפי שכשמת אהרן מי הוא הרואה את משה בוכה ולא יבכה הוא.

(1 חוקת כ כט. ויבכו בני ישראל כל-העדה כי גנע אהרן ויבכו את-אהרן שלשים יום כל בית ישראל: {ס}

(2 פרשתינו לד ח. ויבכו בני ישראל את-משה בערב מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי אכל משה:

(3 אבות דרבי נתן פרק יב ד. אוהב שלום כיצד מלמד שיהא אדם אוהב שלום בישראל בין כל אחד ואחד כדרך שהיה אהרן אוהב שלום בין כל אחד ואחד שנא' (מלאכי ב) תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון (ר"מ אומר מה ת"ל ורבים השיב מעון) כשהיה אהרן מהלך בדרך פגע בו באדם רשע ונתן לו שלום למחר בקש אותו האיש לעבור עבירה אמר אוי לי היאך אשא עיני אחר כך ואראה את אהרן בושתי הימנו שנתן לי שלום נמצא אותו האיש מונע עצמו מן העבירה. וכן שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה הלך אהרן וישב אצל אחד מהם אמר לו בני ראה חברך מהו אומר מטרף את לבו וקורע את בגדיו אומר אוי לי היאך אשא את עיני ואראה את חברי בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. והולך אהרן ויושב אצל האחר וא"ל בני ראה חברך מהו אומר מטרף את לבו וקורע את בגדיו ואומר אוי לי היאך אשא את עיני ואראה את חברי בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. וכשנפגשו זה בזה גפפו ונשקו

יום ונותן שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחבירו לפי גמלו לו חסד שנ' ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל.

כלה רבתי פרק ג. ת"ר ענו מנין ממשו רבינו שנאמר והאיש משה עניו מאד ובשבילה נשתבח משה שנאמר לא כן עבדי משה ושפל רוח מאהרן דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא וכתוב תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתי בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון ואין לך שפל רוח יותר מרודף שלום וחשוב בדעתך איך הוא רודף שלום אם אינו שפל רוח. הא כיצד אם אדם מקללהו אומר לו שלום עליך. אדם מריב עמו ושותק ועוד אם רבו שנים הוא משפיל רוחו והולך אצלם ומרצהו על זה וכן לזה שכך היתה אומנותו של אהרן הצדיק היה שומע על שנים שהן מריבים הלך אצל האחד ואומר לו פלוני שלום עליך רבי והוא אומר לו שלום עליך רבי ומורי מה מבקש מורי כאן והוא אומר לו פלוני חברך שגרני אצלך לפייסך מפני שאמר אני סרחתי על חברי מיד אותו איש מהרהר בדעתו וכי כזה הצדיק בא אלי לפייסני והיה אומר לו ר' סרחתי עליו והלך אצל האחר ואמר לו כן פגעו שניהם בדרך זה אומר לזה ימחול לי מה שאני סרחתי וזה אומר לזה כן. שמע על בעל ואשתו שעשו מריבה הולך אצל הבעל ואומר לו בשביל ששמעתי שנתרצית עם אשתך אם אתה מגרשה ספק תמצא כמותה ספק לא תמצא ועוד אם אתה מוצא ממתנת עמה תחלת דבר היא אומרת לך כך עשית לאותה ראשונה. ועל זאת היו כל ישראל אנשים ונשים אוהבים אותו. תדע לך שכן הוא כיון שנפטר משה רבינו מה כתיב ביה ויבכו בני ישראל את משה ובאהרן כתיב כל בית ישראל ואפילו נשים ולא נשים בלבד אלא שהיו מפליגין טיט ועפר לטף לקיים מה שנאמר כל.

תנחומא באבער הוספות לפרשת חוקת ב. והיו ישראל אוהבין יותר אהרן ממשו, לפי שהיה משה אומר יקוב הדין את ההר, אבל אהרן היה משים שלום בין איש לחבירו ובין איש לאשתו, ואם היה שומע על אדם בעולם שרוצה לילך לדבר עבירה בלילה, היה יוצא בדרך וכשהיה מוצאו אומר לו בני מפני מה אתה מהלך בדרך שמא יחשדוך בני אדם בדברים רעים, ואתה בני איש טוב וממשפחה מיוחסת וטובה אתה, ומזהירו ומשיבו מדרך רעה, והיו כל ישראל אוהבים את אהרן אנשים ונשים, ולכך אמרו רבותינו ז"ל הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן

אור החיים עה"פ. ויבכו בני ישראל. ובאהרן אמר (במדבר כ כט) כל בית ישראל, רבותינו ז"ל (אדר"נ פרק יב) נתנו טעם לפי שהיה אוהב שלום כו': **ורבי אברהם** בן עזרא כתב שבכו כל בית ישראל לכבוד משה שהיה חי. ואין להאמין לפירושו שאין להטיל מום במעשה הטוב שעשו ישראל שעשאוהו בשביל משה שהיה חי, ולמשה עצמו כשמת העלימו מהחם בהספדו: **ואולי יש** לתת טעם כי אהרן לא ידעו במיתתו קודם שמת, וראו פתאום שמת, ודבר כזה יעורר כל לב לפתוח מקור דמעת עינו, מה שאין כן משה שכבר ידעו מיתתו, ובכל דבריו ותוכחותיו אשר עשה היה אומר להם (לעיל ד כב) כי אנכי מת וגו' אינני עובר וגו', ולזה לא הוחם הספדו כאהרן: **עוד** אפשר כי מיתת אהרן הרגישתם ביותר, לפי שתיכף נסתלקו ענני כבוד והוסר מסוכתם, וזה סיבב ביאת הכנעני וגו', לזה נתעוררו יחד כל ישראל לבכות, מה שאין כן במיתת משה הגם שניטלו עננים כו', לא העירו על זה, גם נטרדו בשמחת ביאת הארץ הטובה: **עוד** אפשר, שבמיתת משה תיכף ראו דבר חדש, ששרתה שכינה על יהושע ולקחו נחמה, משל למי שנאבדה לו מרגלית ומצא אחרת במקומה, לו יהיה שאינה דומה אף על פי כן יתנחם בה, ולזה לא בכו כולן, והוא מה שסמך למאמר ויבכו ויהושע בן נון וגו'. מה שאין כן במיתת אהרן אבדו מרגליות ולא מצאו במה יתנחמו, והגם שנתמנה אלעזר תחתיו לכהן גדול, אף על פי כן לא בוכים על חסרון כהונה גדולה, אלא על חסרון תועלות שמעצמו, שלא היה להם תמורתו:

(6) רש"י עה"פ. בני ישראל. הַזְכִּירִים, אָכֵל בְּאֶהֱרֹן מִתּוֹךְ שְׁהִיָּה רֹדֵף שְׁלוֹם וְנוֹתֵן שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּבֵין אִשָּׁה לְבַעְלָהּ נֶאֱמַר (במדבר כ, כט) "פֶּלַח בֵּית יִשְׂרָאֵל" — זְכָרִים וְנִקְבוֹת (פרד"א פ"ז):

(7) פדר"א פרק יז. גמילות חסדים לאבלים מניין אנו למדין, מהמקום שהוא גמל חסד למשה רבינו עליו השלום שקברו בידו, ואלולי שהדבר כתוב אי אפשר לאמרו, שנ' ויקבור אותו בגי בארץ מואב. רבן גמליאל בנו של ר' יהודה אומר לא למשה לבדו גמל הב"ה אלא אף לאהרן כשעלו להור ההר היו נדונין כל שבטי ישראל ואומרי משה ואלעזר הניחו אהרן בהר ההר וירדו להם ולא האמינו כי גוע אהרן וגמלו לו חסד מה עשה הב"ה נטל ארונו של אהרן והעביר מעל מחנה ישראל וראו כל ישראל את ארונו טס ופורח באויר והאמינו כי גוע אהרן, וגמלו לו חסד האנשים והנשים והטף. למה, שהיה אהרן רודף שלום ואוהב שלום ועובר על מחנה ישראל בכל

לתורה, ועל כך ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל (במדבר כ ט), אנשים ונשים, ובמשה כתיב ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום (דברים לד ח), האנשים לבד,

רש"י עה"פ בני ישראל. הַזְכָּרִים, אָכֵל בָּאֶהָרֹן מִתּוֹךְ שִׁקְיָה רוֹדֵף שְׁלוֹם וְנוֹתֵן שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּבֵין אִשָּׁה לְבַעְלָהּ נֶאֱמַר (במדבר כ, כט) "פֶּלַח בֵּית יִשְׂרָאֵל" — זְכָרִים וְנִקְבוֹת (פרדר"א פי"ז):

תרגום יונתן חוקת כ כט. וְכִינוּ דְנַח נִפְשִׁיה דְאֶהָרֹן אֶסְתַּלְקוּ עֲנָנָא יִקְרָא בְּחֵד לִיִּרְחָא דְאָב וְחִמּוֹן פֶּלַח בְּנִשְׁתָּא דְאֶתָא מִשָּׁה נְחִית מִן טוֹרָא מְנוֹי בְּזִיעִין וְהִנֵּה בְּכִי נֶאֱמַר נוֹי לִי עֲלֵךְ אֶהָרֹן אֲחִי עֲמוּד צְלוֹתָהוֹן דְיִשְׂרָאֵל אוֹף הִינוּן בְּכוֹן יֵת אֶהָרֹן תְּלִיתִין יוֹמִין גּוֹבְרִיָא וְנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל

רש"י שם ד"ה כל בית ישראל. הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים, לִפִּי שִׁקְיָה אֶהָרֹן רוֹדֵף שְׁלוֹם וּמִטִּיל אֶהָבָה בֵּין בְּעָלֵי מְרִיבָה וּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ (אדר"נ י"ב):

זהר חלק ג קפג עמוד ב. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב וַיָּרֹאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָעַז אֶהָרֹן וְגו', וְהָא אוֹקְמוּהּ. וְעַל דָּא בְּכוּ לְאֶהָרֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, גּוֹבְרִין וְנִשְׁיִין וְשָׂרֵי, דְהָא רְחִימָא מְפֻלְחָה הָיָה.

10) רש"י פנחס כז יג ד"ה כאשר נאסף אהרן אחיד. מִכָּאן שֶׁנִּתְאַנְה מִשָּׁה לְמִיתָתוֹ שֶׁל אֶהָרֹן (שם); ד"א — אֵין אֶתָּה טוֹב מִמֶּנּוּ, "עַל אֲשֶׁר לֹא קִדְשְׁתָּם" (דברים לב, נא), הָא אִם קִדְשְׁתָּם אוֹתִי עֲדִין לֹא הִגִּיעַ זְמַנְכֶם לְהַפְטֹר (שם); בְּכָל מְקוֹם שֶׁכָּתֹב מִיתָתָם כָּתֹב סְרַחְתָּם, לִפִּי שֶׁנִּגְזַר גְּזֵרָה עַל דּוֹר הַמִּדְבָּר לְמוֹת בַּמִּדְבָּר בְּעוֹן שֶׁלֹּא הִאָּמִינוּ, לְכֹד בִּקֵּשׁ מִשָּׁה שֶׁיִּכְתֹּב סְרַחְתּוֹ, שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ אָף הוּא מִן הַמִּמְרִים הֵיךְ, מִשָּׁל לְשִׁמְי נָשִׁים שְׁלוּקוֹת בְּבֵית דִּין, אַחַת קִלְקְלָה וְאַחַת אָכְלָה פֶּגִי שְׁבִיעִית וְכו', אָף כָּאן בְּכָל מְקוֹם שֶׁהִזְכִּיר מִיתָתוֹ הִזְכִּיר סְרַחְתּוֹ, לְהוֹדִיעַ שֶׁלֹּא הִיתָה בָּהֶם אֵלָּא זֶה בְּלִבָּד (יומא פ"ו):

11) פרשתנו לד ז. וּמִשָּׁה בְּוִמָּאָה וְעִשְׂרִים שָׁנָה בְּמֵתָה לֹא-בָקִיָּה עֵינֶי וְלֹא-גָס לְחָה:

שם פסוק י ואילך. וְלֹא-קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁה אֲשֶׁר יָדְעוּ יְהוָה פְּנִים אֱלִיפָנִים: לְכָל-הָאֱלֹהִים וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָרְעֹה וּלְכָל-עַבְדָּיו וּלְכָל-אֶרְצוֹ: וְלֹכֵל הֵיךְ הַחֲזָקָה וְלֹכֵל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מִשָּׁה לְעֵינֶי כְּלִי-יִשְׂרָאֵל:

14) מנחות סה. נִיטְפַל לֵהֶם רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זְכַאי וְאִמֵּר לֵהֶם שׁוֹטִים מִנִּין לָכֶם וְלֹא הִיָּה אָדָם אֶחָד שֶׁהִיָּה מְשִׁיבֹו חוּץ מִזְקֵן אֶחָד שֶׁהִיָּה מִפְטַפֵּט כִּנְגִדּוֹ וְאִמֵּר מִשָּׁה רַבִּינוֹ אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הִיָּה וְיִוֹדַע שֶׁעֲצַרְתָּ יוֹם אֶחָד הוּא עֲמוּד וְתִקְנָה אַחֵר שֶׁבַת כְּדִי שִׁיְהוּ יִשְׂרָאֵל מִתְעַנְּגִין שְׁנֵי יָמִים קִרָּא עֲלֵיו מִקְרָא זֶה (דברים א, ב) אֶחָד עֶשֶׂר יוֹם מִחוּרֵב דֶּרֶךְ הָר שְׁעִיר וְאִם מִשָּׁה רַבִּינוֹ אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הִיָּה לְמָה אִיִּחְרוֹן בְּמִדְבַר אַרְבַּעִים שָׁנָה אִמֵּר לוֹ רַבִּי בְּכָךְ אֶתָּה פּוֹטְרִנִי אִמֵּר לוֹ שׁוֹטָה וְלֹא תִהְיֶה תוֹרָה שְׁלֵמָה שְׁלֵנוּ כְּשִׁיחָה בְּטִילָה שְׁלָכֶם.

לקוטי שו"ת חלק יט עמוד 2. א. אויפן פסוק אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר עד קדש ברנע" זאָגן חז"ל און רש"י ברענגט עס אַראָפּ בפירושו על התורה - אז דעם וועג פון חורב בין קדש ברנע (וואָס איז, מהלך י"א יום") זיינען אידן דורכגעגאנגען אין דריי טעג: און משה רבינו האָט דערמיט מוסיף געווען נאָך אַן ענין פון תוכחה • - ווי רש"י איז מסביר: אמר להם משה: ראו מה גרמתם אין לכם דרך קצרה מחורב לקדש ברנע כדרך הר שעיר ואף הוא מהלך י"א יום ואתם הלכתם אותו בשלשה ימים .. (ווי רש"י מאַכט דעם חשבון וכל כך היתה שכינה מתלבטת בשבילכם למהר ביאתכם לארץ ובשביל שקלקלתם הסב אתכם סביבות הר שעיר מי י שנה. פון לשון רש"י איז משמע, אַז דער עיקר הדגשה אין דער תוכחה איז ניט אזוי וואָס בשביל שקלקלתם" איז אויף אידן נגזר געווארן צו זיין אין מדבר פערציק יאר - אנשטאט צו גיין גלייך אין א"י - נאר] דערין וואָס בשביל שקלקלתם" איז געווארן די הליכה באופן היפך האופן וואָס היתה שכינה מתלבטת כו' למהר ביאתכם לארץ", מיט אַן איבערנאַטירלעכער מהירות *; און לפ"ז איז אחד עשר יום מחורב גו" - אז דער דרך צווישן חורב און קדש ברנע איז מהלך י"א יום". נאָר אַ הקדמה צו דער גוף התוכחה. איז ניט גלאטיק: אמת טאקע, אַז דאָס גופא וואָס דער דרך פון חורב בין קדש ברנע זיינען אידן דורך געגאנגען אין דריי טעג, איז מכריח צו זאָגן, אז משה רבינו האָט אויך דעם ענין (וואָס אתם הלכתם אותו בשלשה ימים") כולל געווען אין דער תוכחה - פארוואס זאָל מען אבער זאָגן, אַז דאָס איז פון דעם עיקר התוכחה, און דאָס וואָס שטייט בפירוש אין פסוק (אז דער דרך פון חורב בין קדש ברנע איז מהלך י"א יום") איז נאָר אַ הקדמה צום עצם. התוכחה? איז דערפון משמע, אַז עס איז ניט שייך אין דעם קיין צווישן". זייער הליכה אין מדבר האָט געקאנט זיין אדער אין אַן אופן פון למהר ביאתכם לארץ", אָדער

אין אן אופן הפכי - געדויערן (צוליב די חטאים פון אידן) איבערנאטירליך - מ' שנה; און דעריבער האט משה די צוויי ענינים צונויפגעבונדן צוזאמען בהמשך אחד: אויב ניט באופן נסי קומט במילא דער אופן הפכי. ב. האמור - אז די הליכה פון אידן אין מדבר איז שייך נאר אויף איינעם פון די צוויי אופנים הפכים הנ"ל - גיט אויך א הסברה אין א תוספות, וואס איז מבאר א מאמר תמוה אין גמרא: די גמרא זאגט, אז רבי יוחנן בן זכאי האט געהאט א ויכוח מיט א בייתוסי וועגן זייער שיטה, אז עצרת איז אלעמאל אחר שבת" (ווייל זיי טייטשן וספרתם לכם ממחרת השבת" שבת בראשית). דער בייתוסי האט גע' טענה'ט: משה רבינו אוהב ישראל היי וידוע שעצרת יום אחד הוא עמד ותקנה אחר שבת כדי שיהו ישראל מתענגין שני ימים. האט ריב"ז אים געענטפערט דערויף מיטן פסוק אחד עשר יום מחורב גר", אויספירנדיק - ואם משה רבינו אוהב ישראל הי' למה איחרן במדבר ארבעים שנה"?!! אין תוספות מסביר דאס וואס ריב"ז האט אויסגעקליבן דוקא דעם פסוק (קרא עליו מקרא זה") אלס א ראי' אז, איחרן במדבר ארבעים שנה" - אז דאס איז מובן לויט פרש"י הנ"ל [אז אט דעם וועג זיינען אידן דורכגעגאנגען אין דריי טעג] - ווייל דערמיט האט ריב"ז געמיינט צו זאגן דאם הי' אוהב ישראל למה איחרן מ' שנה ולא הצליחו ללכת כמו שעשו באותן ג' ימים". ס'איז אבער ניט פארשטאנדיק: וואס איז דא אזוי נוגע וואס לא הצליחו ללכת כמו שעשו באותן ג' ימים" - די טענה פארוואס איחרן במדבר ארבעים שנה" איז שייך אפילו ווען ס'וואלט גענומען (ניט ג' ימים, נאר) י"א יום צו גיין פון חורב בין קדש ברנע? ע"פ הנ"ל אבער איז עס מובן. ווארום דער אופן ההליכה - ווען ניט איחרן במדבר ארבעים שנה" - וואלט געווען, הצליחו ללכת כמו שעשו באותן ג' ימים".

גור אריה חוקת שם. האנשים וכו'. דאל"כ למה נאמר כאן כל בית ישראל ובמטה לא נאמר אלא כל ישראל וא"ת סוף סוף הי' משה ג"כ מפרנס כל ישראל וגם מפרנס ולמה לא היו בוכים גם כן הנשים יש לומר דודאי משה הטיב הוא לאנשים ולנשים אבל הטובה אחת ולא היה רק ענין אחד בלב אהרן אשר רוף הנשים הי' שלום בין איש לאשתו עשה שני דברים מתחלפים לדבר עם האיש ענין מיוחד ועם האשה ענין מיוחד עד שהיה עושה שלום ביניהם כי מי שהוא רוצה לעשות שלום בין שנים צריך לדבר ביניהם בענינים מתחלפים וכן בין איש לחבירו ומפני זה חרן ברכים האנשים בכיה מיוחדת

הנשים ג"כ בכיה מיוחדת אבל במשה אע"ג שודאי היו כוכים האנשים והנשים מפני שטובה אחת לשניהם לאיש ולאשה בכיה אחת ג"כ הי'.

(16) נדרים לה. אָמר רבי יוסי בְּרַבִּי חֲנִינָא: לֹא נִתְּנָה תּוֹרָה אֶלָּא לַמָּשֶׁה וּלְזָרְעוֹ, שְׁנֵאָמַר: "כְּתָב לְךָ", "פָּסֵל לְךָ": מָה פָּסוּלְתָן שְׁלֹךְ — אִף כְּתָבוּ שְׁלֹךְ. מָשֶׁה נִהְגָּ בָּהּ טוֹבָת עֵין וּנְתָנָה לִישְׁרָאֵל, וְעָלִיו הַכְּתוּב אוֹמֵר: "טוֹב עֵין הוּא יִבְרָךְ וגו'"

(17) תענית ט. מִיִּתְיָבִי, רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוֹדָה אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה פְּרָנְסִים טוֹבִים עָמְדוּ לִישְׁרָאֵל, אֵלּוּ הֵן: מָשֶׁה וְאַהֲרֹן וּמֹרְקֵם. וְשְׁלֹשׁ מִתְּנוֹת טוֹבוֹת נִתְּנוּ עַל יָדָם, וְאַלּוּ הֵן: בָּאָר, וְעֵצָה, וּמֶן. בָּאָר — בְּזִכּוֹת מֹרְקֵם, עֲמוּד עֵצָה — בְּזִכּוֹת אֶהֱרֹן, מֶן — בְּזִכּוֹת מָשֶׁה. מִתָּה מֹרְקֵם — נִסְתַּלֵּק הַבָּאָר, שְׁנֵאָמַר: "נִתְּמַת שֵׁם מֹרְקֵם", וּכְתִיב בְּתַרְיָה: "וְלֹא הָיָה מִים לַעֲדָה", וְחֻזְרָה בְּזִכּוֹת שְׁנֵיֶהֱוֹן. מִתָּה אֶהֱרֹן — נִסְתַּלֵּקוּ עֲנֵי כְבוֹד, שְׁנֵאָמַר: "וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עֶרְדִּי", מָה שְׁמִיעָה שְׁמַע? שְׁמַע שְׁמַת אֶהֱרֹן וְנִסְתַּלֵּקוּ עֲנֵי כְבוֹד, וְכִסְבוֹר נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְהִלָּחֵם בִּישְׁרָאֵל. וְהֵינּוּ דְּקִתִּיב: "וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָזַע אֶהֱרֹן". אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: אֵל תִּקְרִי "וַיִּרְאוּ", אֶלָּא "וַיִּירְאוּ". בְּדִרְיֵשׁ רִישׁ לְקִישׁ, דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ: "כִּי" מִשְׁמֵשׁ בְּאַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת: אִי, דְּלִמָּא, אֶלָּא, דְּהָא. חֲזָרוּ שְׁנֵיֶהֱוֹם בְּזִכּוֹת מָשֶׁה, מִתָּה נִסְתַּלֵּקוּ כּוֹלֵן, שְׁנֵאָמַר: "וְאַכְחֵד אֶת שְׁלֹשֶׁת הָרָעִים בְּיָרַח אֶחָד", וְכִי בְּיָרַח אֶחָד מִתּוֹ? וְהֵלֵא מֹרְקֵם מִתָּה בְּנִסּוֹ, וְאַהֲרֹן בָּאָב, וּמָשֶׁה בְּאֶדְר! אֶלָּא, מְלַמֵּד שְׁנֵתִּבְטְלוּ שְׁלֹשׁ מִתְּנוֹת טוֹבוֹת שְׁנֵתְנוּ עַל יָדָן, וְנִסְתַּלֵּקוּ כּוֹלֵן בְּיָרַח אֶחָד.

(18) אדר"נ שם ג. אוהב שלום כיצד מלמד שיהא אדם אוהב שלום בישראל בין כל אחד ואחד כדרך שהיה אהרן אוהב שלום בין כל אחד ואחד שנא' (מלאכי ב) תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון (ר"מ אומר מה ת"ל ורבים השיב מעון) כשהיה אהרן מהלך בדרך פגע בו באדם רשע ונתן לו שלום למחר בקש אותו האיש לעבור עבירה אמר אוי לי היאך אשא עיני אחר כך ואראה את אהרן בושתי הימנו שנתן לי שלום נמצא אותו האיש מונע עצמו מן העבירה. וכן שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה הלך אהרן וישב אצל אחד מהם אמר לו בני ראה חברך מהו אומר מטרף את לבו וקורע את בגדיו אומר אוי לי היאך אשא את עיני ואראה את חברי בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. והולך אהרן ויושב אצל האחר

וא"ל בני ראה חברך מהו אומר מטרף את לבו וקורע את בגדיו ואומר אוי לי היאך אשא את עיניו ואראה את חברי בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. וכשנפגשו זה בזה גפפו ונשקו זה לזה לכך נאמר (במדבר כ) ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל:

דרך ארץ זוטא פרק השלום. רשב"ג אומר גדול הוא השלום שהרי אהרן הכהן לא נשתבח אלא בשביל השלום שהיה אוהב שלום ורודף שלום ומקדים שלום ומשיב שלום שנאמר (מלאכי ב' ו') בשלום ובמישור הלך אתי (מה כתיב בתריה ורבים השיב מעון.אלא) מלמד כשהיה רואה שני בני אדם שונאין זה את זה הולך אצל אחד מהן ואמר לו למה שונא אתה את פלוני כבר בא אלי לביתי ונשתטח לפני ואמר לי חטאתי לפלוני לך ופייס עליו ומניח לזה והולך אצל השני ואומר לו כראשון והיה משים שלום ואהבה וריעות בין אדם לחבירו ורבים השיב מעון:

מאמרי אדה"ז קצרים עמוד תיד. והנה מדח אהרן שהי' רודף שלום בין איש לאשחו ובין איס לאחיו והי' מקדים לפתחו של אחד מהם ואמר לו ראיחי אח חבירך מצטער על שצערך ומחחרט וכן אמר לפני חבירו עד שהי' עושה שלום ביניהם, אמנסם מדח הקב"ה לא כמדח בו"ד שזהו השלום שהי' עושה אהרן הוא ע"י השקר, אבל הקב"ה עושה שלום במרומיו והוא שמיכאל שר של מיט וגבריאל שר של אש ואין מכבים זא"ז והוא מפני שכ"א בטל נגדו יח ואינו רואה אח חבירו .

19) יבמות סה: ואמר רבי אילעא משום רבי אילעזר ברבי שמעון: מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום, שנאמר: "אביך צנה וגו' פה תאמרו ליוסף אָנָּה שָׂא נָא וגו'". רבי נתן אומר: מצנה, שנאמר: "ויאמר שמואל אֵיךְ אֵלֶּךְ וְשָׁמַע שְׁאוּל וַהֲרִגְנִי וגו'".

אנציקלופדיא תלמודית ערך הבאת שלום ס"ג. בשינוי מהאמת. כל השקרים אסורים, ומותר לעקר בשביל להטיל שלום בין אדם לחברו. וכן אמרו: מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום, שנאמר: אביך צוה לפני מותו לאמר אמרו ליוסף אנא שא נא וגו', ולא מצינו שצויה, ר' נחן אומר מצוה, שנאמר: ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני, ונאמר אחר זה: ויאמר ה' עגלת בקר חקך בידן ואמרח לזבח לה' באתי, הרי שהקב"ה צוה לו לשנות. ומצינו שדיברה חורה לשון בדאי כדי להטיל שלום בין אברהם לשרה, שנאמר: ותצחק שרה

בקרבה לאמר אחרי בלחי היחה לי ערנה ואדני זקן, ולאברהם אינו אומר כן, אלא: למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי, ואדני זקן לא כחוב כאן אלא ואני זקנתי. ודיברו הכחובים דברי בדאי כדי להטיל שלום בין יוסף לאחיו, שנאמר: ויצו יוסף וגו', ולא מצינו שצויה כלום. וכן מצינו שדיברו הנביאים לשון בדאי כדי להטיל שלום בין מנותח לאשתו, שמתחילה כתוב הנה עקרה וגו' והריח, ולבסוף כחוב: הנך הרה, ולא הוזכר עקרה.

20) שמות רבה פרק ה י. וַיִּלְךָ וַיִּפְגְּשֵׁהוּ, הָדָא הוּא דְּכָתִיב (תהלים פה, יא): חָסֵד וְאֶמֶת נִפְגְּשׁוּ צָדִיק וְשָׁלוֹם נִשְׁקָו. חָסֵד זֶה אֶהְרֹן, שְׁנָאֵמַר (דברים לג, ח): וְלִלְנִי אָמַר תְּמִיד וְאוֹרִיד לְאִישׁ חֲסִידֶךָ. וְאֶמֶת זֶה מֹשֶׁה, שְׁנָאֵמַר (במדבר יב, ז): לֹא כֵן עֲבָדִי מֹשֶׁה וגו'. הַגִּי חָסֵד וְאֶמֶת נִפְגְּשׁוּ, כָּמָה דְּתִימָא וַיִּלְךָ וַיִּפְגְּשֵׁהוּ בְּהַר הָאֱלֹהִים. צָדִיק זֶה מֹשֶׁה, שְׁנָאֵמַר (דברים לג, כא): צָדִיק ה' עֲשֵׂה. וְשָׁלוֹם זֶה אֶהְרֹן, שְׁנָאֵמַר (מלאכי ב, ו): בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הִלְךָ אֲתִי.

סנהדרין קיא. וימהר משה ויקוד ארצה וישתחו מה ראה משה ר' חנינא בן גמלא אמר ארך אפים ראה ורובנן אמרי אמת ראה:

21) בנין יהושע לאדר"נ שם. אהרן דין אמת לאמיחו. בילקוט פרשת חקת הגירסא ויבכו את אהרן כב"י. למשה לא בכו אלא אנשים מפני שהוציא הדין לאמחו ומשה היה מוחיכן בדברים ואהרן לא אמר מימיו לאיש סרחת וכו' נמצא לפ"ז הוציא הדין לאמתו קאי אעשה ... והטעם שחפס משה הדין עיקר ואהרן השלום דמיתא בתנחומא הובא בילקוט (תהלים פ"ה) חסד ואמת נפגשו וגו' חסר זה אהרן שנאמר וללוי אמר תומיך ואריך לאיש חסידך (דברים לג) ואמח זה משה שנאמר בכל ביתי נאמן הוא (במדבר יב) צדק זה משה שנאמר צדקת ה' עשה וגו' ושלום זה אהרן שנאמר בשלום ובמישור וגו'. נמצא היה אהרן מדת שלום ומשה מדת אמת ואיתא במ"ר בראשית פ"ח על פסוק נעשה אדם חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו. חסד אמר יברא שהוא גומל חסדים, ואמת אמר אל יברא שכולו שקרים צדק אמר יברא שהוא עושה צדקות שלום אמר אל יברא דכוליה קטטה מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליכו לארץ הה"ד וחשלך אמה ארצה (דניאל ח) אמרו מה"ש לפני הקב"ה רבון העולם מה אתה מבזה חכמים אלטיכסיים (פי' כמ"כ אנטיכסיים) חותם שחותמו של הקב"ה אמת תעלה אמת מן הארץ הה"ד אמת מארץ תצמח (תהלים פ"ה) ע"כ

המדרש וכתב הידי משה וא"ת למה לא השליך שלום לארץ ותירץ ג' חירוצים אחד מהם דכיון שהשליך אמת יהיה מותר לשנות מפני דרכי שלום ונוסף כח לשלום ובזה יפה כחה ולא קיטרגה ודו"ק עכ"ל. נמצא לפ"ז אהרן שהיה מדת שלום וניחן כח לשלום לשנות מפני המחלוקת לכן היה רודף שלום והיה משנה בזה כמה דברים בין אדם לחבירו שהותר מדתו לכך לאפוקי משה שהיה מדת אמת ואין לשנות בו ע"כ אתו במדתי.

משכיל לדוד פרשתינו עה"פ. בני ישראל הזכירי אבל באהרן וכו'. משה לא הוה מצי למעבד הכי לפי שהיה דיין והיה מוכרח לעשות דין גמור ועוד כדי שתהא אימתו עליהם להדריכם בדרך ישרה:

(22) שיחות כ אב וש"פ עקב תשמ"א. ראה בסוף.

חסדי לב לספר חסידים סי'תתרס"א. וכן דייקו ותנו ביבמות ס"ה ב שמותר לו לאדם לשנות מפני השלום והביאו ראיה משרה אמנו שחשבה אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן שהמניעה להריון היא ממנה וממנו. והשי"ת לא הזכיר אחרי כן אך אשר אמרה ואני זקנתי שזהו אחרי בלותי כו' ולא הזכיר אשר חשנה ואדוני זקן הרי שזהו אך שינוי אבל אמת לאמתו, וכן מאשר אמרו שנטי יה אביך צוה וגו' שבאמת רמז על זה יעקב אבינו בחפצו ללמד עליהם סנגוריא לפני יוסף ואמר וישטמוהו בעל חצים גו' מידי אביר יעקב וגו', וגם הם אמרו שא נא פשע עבדי אלהי אביך היינו שהכה אך עברים ביך מסבב הסיבות, וע' רש"י יבמות שם ס"ג סע"א ד"ה טעמא מלפן את לא תעבד הכי, וכן דייקו בכתובות ע"ז - באמרס דכי היכי דלא ליחזק טיבותא לנפשיה מותר לשנות, ואשר אמרה רחל אמנו כי דרך נשים לי יתכן כי באמח כן היה אותה שעה, ויתכן שרמזה על טומאת החרפים שעבודה זרה מטמא כנדה שבת פ"ב א כמדומה שכ"כ השל"ה ובביצה כ' ה' ע"א מעשה בהלל הזקן שהביאו עולתו לעזרה לסמוך עליה ביו"ט חברו עליו חלמידי שמאי הזקן כו' א"ל נקבה היא ולזבחי שלמים הבאחיה כו' וברש"י מרוב ענוותנותו של הלל היה משנה מפני השלום, יתכן שזהו שהודגש באמרם "שהביאו" לא שהביאו עולתו בעצמו ובכן יתכן שצוה באמת להביא גם שלמים ויעוין במ אבות הראש לאבדר"נ פ"ו ח"א קכ"ז ע"א].

שולחן ערוך הרב או"ח סימן קנו סי'ב. ואפילו מפני השלום לא יבטיח שקר לחבירו ולא אמרו מותר לשנות מפני השלום אלא בסיפור דברים שכבר עברו (ומכל

מקום צ"ע קצת כיון שהשלום גדול מכל המצות כמ"ש במ"ר פ' חוקת ע"פ בקש שלום ורדפהו ובגמ' התיר לשנות דבורו מפני השלום והרי"ף פ' אלו מציאות כתב דלאו היתר הוא אלא מצוה א"כ מנלן דלשנות בלהבא אסור שמא יש להתיר ע"ד בכל דרכיך דעהו פ"ט דברכות דף ס"ג ע"א ועי' במד"ר פ' בראשית פ"א ועי' באליה רבא מזה ובפמ"ג) ולא בדבר שלהבא.

(23) לקוטי שיחות חלק יז עמוד 113. דער חילוק צווישן משה מיט אהרן ען איז, ווי עס שטייט ין מדרש "חסד זה אהרן..ואמת זה משה" פון די אונטערשיידן צווישן אמת און חסד: דער ענין פון אמת איז אז עס זיינען אין אים ניטא קיין שינויים - אין יעדן זמן און אין יעדען מקום שטייט ער בשווה, אין דער זעלבער מדריג און אין דעם זעלבן מעמד ומצב. וואס ענינו איז מאכן גוט צו אנדערע מוז מען זיך דאך רעכענען מיט דעם צושטאנד און דרכים פון יעדערען פון די באזונדערע מקבלים וואס אינם שווים זל"ז. נאכמער - בא יעדער עשיית חסד צו א צווייטען איז דא א שינוי וחילוק אין דער השפעה ווי זי איז באם משפיע און ווי זי ווערט נמשך צו א צווייטען, וע"ד מרז"ל השפעת עליהם (רוב) טובה אינן יכולין לעמוד. חסך אבער 2 און דעריבער איז נטית סברת משה, מדת האמת, אז בכל ענין וואס עס איז דא א ספק-פסקנען אז עס איז ניטא קיין שינוי פון איין זמן און מעמד ומצב ביז א צווייטען. דעריבער בנידון דידן-האט ער געהאלטען אז ס'איז ניטא קיין חילוק פון קדשי דורות און קדשי שעה: די זעלבע קדושה וואס איז דא "בשעה" (זו), אין דעם זעלבען אופן דארף זיין די קדושה ל"דורות". מצד בחי' חסד אבער, מדריגה אהרן, וואס זיין ענין איז געווען "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן חורה" ער האט זיך איבערגעגעבען צו אידן גיז צו אזעלכע וואס זיינען אין סוג פון "בריוח" און זיי משפיע געווען יעדן לויט זיין דרגא ומצב--דערפאר האט ער געזען אז ס'איז דא א חילוק צווישען "קדשי שעה" און "קדשי דורות": מצד המקבלים, די וואס דארפן אנקומען צום (חסד, צום) קרבן וקדשים קען מען ניט מאנען אז די קדושה זאל זיין אין דעם זעלבן אופן ותוקף אין אלע שינויי דרגות און זמנים.

ספר הערכים חב"ד ערך אהרן עמוד מט. מכיון שענינו של אהרן (ששומ"ט) הוא להעלות את כנס"י מלמטלמ"ע, הרי עבודה ההעלאה שלו היא לפי אופן המצב והמדריגה דכנס"י. ומכיון שמצד המצב דבנ"י

(כמו שהם למטה, בעוה"ז) ישנם שינויים, הרי גם עבודתו של אהרן היא לפי שינויים אלו: משא"כ משה (שושדמ"ל), להיות שענינו הוא להמשיך אלקות בכנס"י מלמעל מ"ט, הרי מכיון שמצד "למעלה" לא ישנם שינויים לכן גם בעבודתו של משה אין שינויים - כי המשיך בבנ"י אח הענינים שלמעלה כמו שהם. שזהו גם השייכות דמשה לתורה, תורת אמת - כי התורה, גם כמו שירדה למטה, נשאת היא כמו שהיא למעלה. ולכן שייכה למשה, כי ענינו של משה שושדמ"ל הוא - להמשיך הענינים שלמלה כמו שהם]. ולכן מדת האמת שייך למשה דוקא, כי ענין האמת הוא שאינו משתנה, כנ"ל.

שם עמוד קסג. אם יש "שינויים" בכנס"י: מצד אהרן שייך ענין ה"שינויים" בכנס"י ומצד משה לא שייך ענין השינויים. כי ענין השינויים שייך מצד (העלאת) ה"מטה" דוקא ולא מצד (המשכת) ה"מעלה". ענינים (בכללות) (א) חילוק בין מפה לאהרן בהשקפתם על ישראל שאהרן להיותו "שושבינא דמטרוניתא" (המעלה את ה"מטה"), הביט על ישראל כמו שהם מצד מצבם הם - מצב (ודרגא) של נבראים, ולכן סבר שישנו שינוי בעבודתם. משא"כ משה, להיותו "שושבינא דמלכא" (שממשיך בהם אלקות למעלה), הביט עליהם כמו שהם מצד "למעלה", ולכן כבר שלא ישנו שינוי בעבודתם. זה וחילוק התבטא בזה שאהרן דוקא עשה החילוק בין "קדשי שעה" כמבואר בערך אהרן סעיף ה סק"ב ביאור הג' (ב) חילוק בין משה לאהרן בפעילתם בישראל שבפעולתו של אהרן בישראל גם לאחר שפועל בהם ענין ההעלאה למעלה, ישנו חילוק בין זמן אחד להשני. ... ובפעולתו של משה בישראל לא ישנם שינויים. והיינו דעי"ז שמשא"כ ממשיך בהם אלקות מלמעלה, הוא פועל שגם בישראל (כמו שהם נמצאים למטה) לא יהיו שינויים.

שמיני יט. וַיִּדְבֹּר אֶהְרֹן אֶל־מֹשֶׁה בְּנֵי הָיִם הַקְּרִיבוּ אֶת־חֲטָאתָם וְאֶת־עֲלֹתָם לִפְנֵי יְהוָה וַתִּקְרָאנָה אֹתִי פֶּאֶלָה וְאֶכְלָתִי חֲטָאת הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּטֹּב בְּעֵינֵי יְהוָה:

(24) לקוטי שיחות חלק טז עמוד 43 און ווי ער איז מסביר, אז "עולם בחסד שאינו של אמת יבנה", ד"אמת אמר אל יברא שכולו מלא שקרים": וי"ל אז ס'איז נישט דער פשט, ווי עס זעט אויס בהשקפה ראשונה, אז "חסד אמר (אז) יברא" א זאך וואס איז שקר -דאדרכא "כל הנמצאים (ד.ה. נבראים ווי זיי זיינען נמצא למטה) לא

נמצאו אלא מאמתת המצאו": דאס נאר דער ביאור איז: וואס "אמת אמר אל יברא" איז דאס נאר מצד מדת האמת דער אמת פון אלקות דסדר השתלשלות, א מדידה והגבלה. דער אמת דערגרייכט וראס איז מיט א מדה, נאר דארט וואו מען דערקענט זיין (הוי) אמת: און ווינאלד אז עוה"ז איז אן עלמא דשיקרא, וואו ס'איז נישט נישט דער "אמת ה'", איז "אמת אמר אל יברא". יח אבער דער אמת פון עצמותו האט נישט קיין הגבלה. דער אמת איז נישט גאגענעצט אז מען מוז דערקענען אמיחתו יח. ווייל אויך אין אן ארט פון העלם והסתר ביז אזא הסחר וואס זעט אויס ווי א שקר (און מצד סדר השתלשלות האט זיין מציאות אן ארט נאר מצד מדת החסד) - איז באמיתית ובפנימיות, א יז זיין גאנצע פאראנענקייט ("לא נמצאו אלא מ(אמתת המצאו" דער אמת פון עצמות).

ספר הערכים חב"ד ערך אהרן סי'ז-ח.ראה בסוף.

(25) לקוטי שיחות חלק ו עמוד 38. אין די רשימות פון כ"ק אדמו"ר הצ"צ אויפן פסוק ווארא גו', איז מבואר, אז משה רבינו איז בחי' "חכמה" און די אבות זיינען בחי' "מדות". און היות אז שורש פון מדות איז העכער פון חכמה, דערפאר איז דוקא ביי די אבות געווען דער ענין פון "לא הרהרו כו" - ווייל ביי זיי האט מאיר געווען די "בחי' שלמעלה מהשכל והדעת". עם פאדערט זיך נאך אבער ביאור: אפילו אויב מען זאל אננעמען אז די העכערקייט פון משה'ן איז געווען נאר אין דעם ענין פון חכמה און השגה (און נבואה), אבער אין דעם ענין פון ביטול (וואס איז פארבונדן מיט למעלה מהשכל) זיינען די אבות געווען העכער פון אים - קען מען פארט בשום אופן נישט זאגן, אז עס האט משה'ן עפעס געפעלט ח"ו אין דער שלימות פון ביטול וכו', און אז דערפאר האט ער מהרהר געווען... איז דער ביאור אין דעם : דאס וואס דער אויבערשטער האט אויסגעקליבן משה רבינו, אז דוקא ער זאל זיין דער גואל פון די אידן, איז דאך דאס גופא דער באווייז אז אט די שליחות איז באזונדערס פארבונדן מיט ענינו של משה - די מדריגה פון חכמה. ד.ה. ס'איז געווען דעם אויבערשטן רצון, אז די גאולה זאל דורכגעפירט ווערן לוישן סדר פון חכמה ושכל דקדושה. און דערפאר האט ער בוחר געווען אין משה רבינו, בחינת חכמה. דעריבער, איז הן אמת אז משה רבינו איז געווען אויך אין דעם ענין פון ביטול שלמעלה מהשכל אויף א גאר הויכער מדריגה, האט זיך אבער דא געפאדערט - מצד דער שליחות גופא (אויסצולייזן די

אידן דורך בחינת משה, חכמת - צו פארשטיין מיט שכל דקדושה די פרטים און דרכים וואס אין דער שליחות. און דערפאר האט משה רבינו - חכמה דקדושה - געפרעגט: "למה הרעתה גר למה זה שלחתני" - ווי האלט עס אויס לויט בחי החכמה? און הגם אז לויט דעם קומט אויס, אז די שאלה פון משה רבינו למה העתה גוי איז (נוסף דערצו וואס ס'איז קיין חסרון ניט געווען ח"ו), איז נאך אדרבה, 'איז' געווען א חלק פון מילוי תפקידו ושליחותו.

(26) פרשתינו לד א. וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעֶרְכָּת מוֹאָב אֶל־הַר נֹבֹ, רֹאשׁ הַפְּסָגָה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וַיַּרְאֵהוּ יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד עַד־דָּן:

(27) ברכות כח: וְכִשְׁחָלָה רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי נִכְנסוּ תַלְמִידָיו לִבְקָרוֹ. בֵּינוּ שָׁרָא אֹתָם הַתַּחִיל לִבְכוּת. אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו: "גַּר יִשְׂרָאֵל, עַמּוּד הַיְּמִינִי, פְּטִישׁ הַתּוֹק", מִפְּנֵי מָה אָתָּה בּוֹכָה? אָמַר לָהֶם: אֵילֹו לִפְנֵי מֶלֶךְ בִּשְׁר וְדָם הָיוּ מוֹלִיכִין אוֹתִי, שְׁהִיּוֹם כָּאֵן וּמִחָר בַּקֶּבֶר, שָׁאֵם כּוֹעֵס עָלַי אֵין כּוֹעֵסוּ כּוֹעֵס עוֹלָם, וְאֵם אוֹסְרָנִי — אֵין אוֹסְרוֹ אוֹסֵר עוֹלָם, וְאֵם מְמִיתָנִי — אֵין מִיתָתוֹ מִיתַת עוֹלָם, וְאֵנִי יָכוֹל לִפְיִסּוֹ בְּדִבְרִים וּלְשַׁחֲדוֹ בְּמִמּוֹן, אָף עַל פִּי כֵן הֵייתִי בּוֹכָה, וְעַכְשָׁיו שְׁמוֹלִיכִים אוֹתִי לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא חַי וְקַיִּים לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, שָׁאֵם כּוֹעֵס עָלַי — כּוֹעֵסוּ כּוֹעֵס עוֹלָם, וְאֵם אוֹסְרָנִי — אוֹסְרוֹ אוֹסֵר עוֹלָם, וְאֵם מְמִיתָנִי — מִיתָתוֹ מִיתַת עוֹלָם, וְאֵנִי יָכוֹל לִפְיִסּוֹ בְּדִבְרִים וְלֹא לְשַׁחֲדוֹ בְּמִמּוֹן. וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שְׁיֵשׁ לִפְנֵי שְׁנֵי דְרָכִים, אַחַת שֶׁל גֵּן עֵדֶן וְאַחַת שֶׁל גֵּיהֶנֶם, וְאֵנִי יוֹדֵעַ בְּאִיזוֹ מוֹלִיכִים אוֹתִי, וְלֹא אֶבְכֶּה!?

(28) סוכה כח. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: מִיָּמָיו לֹא שָׁח שִׁיטַת חוֹלִין, וְלֹא הִלָּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּלֹא תוֹרָה וּבְלֹא תַפִּילִין, וְלֹא קִדְּמוּ אָדָם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא יָשָׁן בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ לֹא שִׁנִּית קֶבֶע וְלֹא שִׁנִּית עֲרֵא, וְלֹא הִרְהֵר בְּמִבּוֹאוֹת הַמְּטוּנָפוֹת, וְלֹא הִנִּיחַ אָדָם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְנִצָּא, וְלֹא מִצָּאוּ אָדָם יוֹשֵׁב וְדוֹמֵם אֵלָּא יוֹשֵׁב וְשׁוֹנָה, וְלֹא פָתַח אָדָם דֶּלֶת לְתַלְמִידָיו, אֵלָּא הוּא בַּעֲצָמוֹ, וְלֹא אָמַר דְּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ מְעוֹלָם, וְלֹא אָמַר: הִגִּיעַ עֵת לְעֲמוֹד מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ, חוּץ מֵעֶרְבֵי פְסָחִים, וְעֶרְבֵי יוֹם הַכַּפּוֹרִים. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר תַּלְמִידוֹ נוֹהֵג אַחֲרָיו.

ר"ה לא: וְהַתְּנָא: כָּל שְׁנוֹתָיו שֶׁל רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מָאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה. אַרְבָּעִים שָׁנָה — עָסַק בְּפֶרֶק מִטָּיָא, אַרְבָּעִים שָׁנָה — לָמַד, אַרְבָּעִים שָׁנָה — לִימַד.

ספרי סוף פרשת ברכה. ומשה בן מאה ועשרים שנה - זה אחד מארבעה שמתו בן מאה ועשרים, ואלו הם: משה והלל הזקן ורבן יוחנן בן זכאי ור' עקיבא. משה היה במצרים מ' שנה, ובמדן מ' שנה, ופירנס את ישראל מ' שנה; הלל הזקן עלה מבבל בן מ' שנה, ושימש חכמים מ' שנה, ופירנס את ישראל מ' שנה; רבן יוחנן בן זכאי עסק בפרגמטיא מ' שנה, ושימש חכמים מ' שנה, ופירנס ישראל מ' שנה; רבי עקיבא למד תורה מ' שנה, ופירנס את ישראל מ' שנה; שש זוגות ששנותיהם שוות: רבקה וקהת, לוי ועמרם, יוסף ויהושע, שמואל ושלמה, משה והלל הזקן, רבן יוחנן בן זכאי ור' עקיבא:

(29) לקוטי תורה הוספות ויקרא נ עמוד ד. ומזה יובן מה שאמר רבי יוחנן בן זכאי ואיני יודע באיזה דרך מוליכין אותי. אף שעסק בתורה כל ימיו. אלא שמגודל ענותנותו מצא מקום להסתפק בעצמו בענין הבחינה שלמעלה מהחכמה שיש בנפש שהוא ספירת כתר אם המשיכה מההעלם לגילוי תמיד.

נמאמרי אדה"ז קצרים עמוד שט. ענין ריב"ז שאמר איני יודע באיזה דרך מוליכין אותי והוא תמוה שלמד שמונים שנה תורה ולא הלך ד"א בלא תורה ובלא תפילין כו' והי' חסיד גדול ומופלג איך אמר א"י כו'. והענין הוא כי הנה הנשמה לא כמו שסוברים העולם שהיא שכל כענין ראשית חכ' כו' שהרי אומרים על אדם שהוא בר שכל מוכרח שיש מי שנאמר עליו שיש לו שכל והשכל הוא זיו והארה מן עיקר הדבר שהוא הנשמה יחידה כו' והיא מתלבשת באור השכל והיא נק' ספירת הכתר שכלולין בו ע"ס כו' וא"כ מוכרח שאין להשיג מהות הנשמה מאחר שהיא למעלה מהדעת וזהו שאמר ריב"ז א"י כו' שאעפ"י שעסק בתורה הרבה והתבוננות רב חכמתו בחכמת ה' היתה בדיבוק גדולה אעפ"י כ [נסתפק שמא] בבחי' נשמה שלמעלה מן הדעת אפשר לא הי' בעבודת ה' כי את זה לעז"ז כו' ויש נשמות גבוהות שאף שהשכל שלו בקליפות תמיד נקל לו לבא לידי תשובה מחמת נשמתו שהוא מעולם העליון ויש להיפך אפי' הצדיקים ששכלם תמיד בעבודת ה' אפשר שיש להם נשמה נמוכה והיא בקליפות ואינה בעבודת ה' ובהמשך הזמן יתהפך גם היא וזה שאמר ריב"ז איני יודע כי הוא למעלה מן הדעת וזהו שמשיבין את האדם הי' בעיניך כרשע אפילו אם צדיק אתה ויש שאין להם נשמה כלל כ"א נפש והנשמה והרוח נכללין בנפש ונקי נשמה שבנפש דעשי' כמו נגר מופלג ששכלו בעשי' כו' ויש ששכלו בדבור כמו בדקדוק ויש בדבור שבשכל שהוא

אדם קשי ההבנה והרחבת הדיבור ורוחב שכלו ונק' דבור שבשכל ויש שכל שבשכל כמ"ש בע"ח כמה פעמים.

אור התורה ר"פ פנחס. אך בגורל תחלקי הארץ. ע' רבות בשלח פכ"ה ע"פ כי הוי' אלקיך מביאך אל ארץ טובה ורחבה לראות שולחן שהוא ערוך בג"ע ונת' במ"א כי הנה הארץ היינו עוה"ב כמ"ש ועמך ישראל כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ, ופי' בגורל תחלק הארץ תחלק היינו כמארו"ל כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, והיינו בגורל כמ"ש בסוף דניאל ותעמוד לגורלך לקץ הימין. ולהבין איך שייך לומר בגורל תחלק. אך יש להקדים מ"ש רבינו נ"ע וז"ל דבריו, ענין ריב"ז שאמר איני יודע באיזה דרך מוליכין אותו בפ"ד דברכות והוא תמוה שלמד שמונים שנה תורה ולא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין כו' ספ"ב דסוכה דכ"ח ע"א והי' חסיד גדול ומופלג איך אמר איני יודע כו'. והענין הוא כי הנה הנשמה לא כמו שסוברים העולם שהוא שכל כענין ראשית חכ' כו' שהרי אומרים על אדם שהוא בר שכל מוכרח שיש מי שנאמר עליו שיש לו שכל והשכל הוא זיו והארה מן עיקר הדבר שהוא הנשמה יחידה כו' והיא מתלבשת באור השכל והיא נק' ספירת הכתר שכלולין בו ע"ס כו' (ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי בענין ישראל עבמ"ח ובד"ה שאו כו' לגלגלתם, ובד"ה אלה מסעי גבי ואלה מסעיהם למוצאיהם ובד"ה האזינו השמים בענין והרוח תשוב כו', ובד"ה ראה אנכי נותן בענין משכיל לאיתן) וא"כ מוכרח שאין להשיג מהות הנשמה מאחר שהוא למעלה מהדעת (ועמ"ש בביאור עלי באר בענין לא ידעתי נפשי, וזהו פי' אדם אדמה לעליון וזהו בחי' מצחא שעז"נ לא ישב אדם שם כמ"ש שם), וזהו שאמר ריב"ז איני יודע כו' שאע"פ שעסק בתורה הרבה והתבונן רב חכמתו בחכמת ה' היתה בדיבוק גדולה אעפ"כ נסתפק שמא בבחי' נשמה שלמעלה מן הדעת אפשר לא ה' בעבודת ה' כי את זה לעז"ז כו' ויש נשמות גבוהות שאף שהשכל שלו בקליפות תמיד נקל לו לבא לידי תשובה מחמת נשמתו שהוא מעולם העליון (וע' ברבות פ' תולדות ע"פ וירח את ריח בגדיו ריח בוגדיו כו') ויש להיפך אפי' הצדיקים ששכלם תמיד בעבודת ה' אפשר שיש להם נשמה נמוכה והיא בקליפות ואינה בעבודת ה' ובהמשך הזמן יתהפך גם היא (וכמארו"ל אל תאמין בעצמך עד יום מותך כו'), וזה שאמר ריב"ז איני יודע כי הוא למעלה מן הדעת, וזהו שמשביעין את האדם ה' בעיניך כרשע אפילו אם צדיק אתה, ויש שאין להם נשמה כלל כ"א נפש והנשמה והרוח נכללין בנפש ונקי

נשמה שבנפש דעשי' כמו נגר מופלג ששכלו בעשי' כו' ויש ששכלו בדבור כמו בדקדוק ויש בדבור שבשכל שהוא אדם קשי ההבנה והרחבת הדיבור ורוחב שכלו ונק' דבור שבשכל ויש שכל שבשכל כמ"ש בע"ח כמה פעמים, ע"כ ההקדמה הכתובה בשם רבינו נ"ע.

ד"ה אשרינו תרפ"ח. אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, וצ"ל מהו חלקנו וגורלנו, דהלא ענין רוחני בכלל אינו מתחלק לחלקים ובפרט ענין אלקי וא"כ מהו הפרטי בחינות ומדריגות חלקנו וגורלנו, ובחלקנו אמר הל' טוב מה טוב חלקנו ובגורלנו אמר לי נעים, דנעימות מורה על החשיבות יותר מכמו טוב. והנה המאמר מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו הוא ע"ש הכתוב הוי' מנת חלקי וכוסי אתה תומך גורלי (כן איתא באגה"ק לרבינו ז"ל) ואי' במד"ר (איכה פי ג') משל למלך שנכנס למדינה ונכנסו עמו כמה דוכסין איפרכין איסטרטוליתין והיו גדולי המדינה יושבין באמצע המדינה חד אמר אנא נסיב דוכס פלן לגבי (היינו שיבחר בו לאדון לעצמו) חד אמר אנא נסיב איפרכי פלן לגבי וחד אמר אנא נסיב איסטרטוליתין פלן לגבי היי פקח אי לשם אמר אנא נסיב מלכא דכולהו מתחלפין ומלכא לא מתחלף, כך או"ה אלו עובדים לשמש אלו עובדים לירח אלו עובדים לכוכבים אלו עובדים לעץ ואלו עובדים לאבן אבל אנחנו ישראל עובדים את הוי' ה"ה ד חלקי הוי' אמרה נפשי, אתה תומך גורלי, משל למלך שעשה סעודה וזימן לכל האורחים והי' אוהבו מיסב ביניהם והי' רוצה ליטול מנה יפה ולא הי' בו דעה אחז את ידו והניחה על המנה היפה וזהו מה טוב חלקנו הוי' מנת חלקי וכוסי ומה נעים גורלנו דאתה תומך גורלי, וצ"ל ענינם בעבודה. ולהבין זה יש להבין תחלה הא דאיתא בגמ' (ברכות כ"ח ע"ב) כשחלה ריב"ז נכנסו תלמידיו לבקרו כיון שראה אותם התחיל לבכות א"ל תלמידיו נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק מפני מה אתה בוכה א"ל אילו לפני מלך בו"ד היו מוליכין אותי שהיום כאן ומחר בקבר שאם כועס עלי אין כעסו כעס עולם ואם אוסרני (חובש אותי בבית האסורים) רש"י) אין איסורו איסור עולם, ואם ממיתני אין מיתתו מיתת עולם (לעוה"ב, רש"י) ואני יכול לפייסו בדברי' ולשחדו בממון אעפ"כ הייתי בוכה (מאימת משפטו אם לדין מוליכין אותי לפניו, רש"י) ועכשיו שמוליכין אותי לפני ממה"מ הקב"ה שהוא חי וקיים לעולם ולעז"ז עולמים שאם כועס עלי כעסו כעס עולם ואם אוסרני איסורו איסור עולם, ואם ממיתני מיתתו מיתת עולם ואני יכול לפייסו בדברים ולא לשחדו בממון ולא עוד אלא שיש לפני ב' דרכים אחת של ג"ע ואחת של גיהנם

ואיני יודע באיזה מוליכים אותי ולא אבכה. דלכאו' הוא מאמר תמוה במאד, דריב"ז שלמד תורה פ' שנה דארבעים שנה למד וארבעים שנה לימד, ולא הלך ד"א בלא תפילין ותורה, דתפילין הו"ע התחברות והיינו דבעבודתו פעל ועשה התחברות העולם עם אלקות ע"י התורה שהוא המשכה עצמית כנודע והי' מופלג בעבודתו ובצדקתו והיינו דלבד זאת שהי' גדול בידיעת התורה והשגתה הי' גדול ביראה ועבודת הוי' וכמבואר בגמ' סוכה בהפלטת שבחיו שהי' חסיד מופלג א"כ איך אמר כזה ואינו יודע באיזה מוליכי' אותו שהי' עוד מסופק בזה, דמאמר זה הוא תמוה יותר מהא דאמר רבה כגון אנא בינוני אנא וא"ל אביי א"כ לא שביק מר חיי לכל ברי', דענין הבינוני הוא בחינה במעלת מדר' העובד, ויש בזה חילוקים בהרגש העובד וע"ד ענין בכל מאדך מאד שלך, דבכאו"א הוא המאד שלו ויכול להיות דהבחינה זו שאצל זה הוא עוד ע"פ טעם הנה אצל אחר הוא בל"ג, וא"כ יש בזה חילוקי מדריגות לפי מעלת מדריגת מהותי העובד' אבל בענין כזה, היינו להיות בספיקות כזו הוא דבר נפלא במאד וצ"ל איך אפשר הדבר דכאשר עומדים במעלה ומדריגה נפלאה כזו בתורה ועבודה ומ"מ יהי' עוד מקום ח"ו לספיקות כזו דאינו יודע באיזה דרך מוליכין אותו..... ובזה יובן דהנה ריב"ז הגם שעסק בתורת ד' תמיד והי' חכם גדול בידיעת תורת ה' והי' עוסק בעבודת ה' מ"מ ירא מיום הדין והי' מסופק באיזה דרך מוליכין אותו, היינו שהי' מסופק אם עצמות הנשמה היא בעבודת ה' כן אם עכ"פ הוא בשלימות העבודה כמו שהוא מצד עצם הנשמה מאחר דעצם הנשמה הרי אי אפשר לידע אמיתתה ושלמותה, כי יש נשמות גבוהות אשר השכל ומדות שלהם בסט"א ורק בנקל לעשות להם תשובה להיותם במדר' עליונה בעולם העליון, ויש נשמות אשר השכל ומדות שלהם בעבודת ה' ועצם הנשמה היא נשמה נמוכה והיא בתוך הסט"א ויכול ח"ו להתהפך והיינו כי לא ידעתי נפשי היכן היא ומה היא וזהו משביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע ואפילו העולם כולו אומר' לך צדיק אתה הי' בעיניך כרשע והיינו מצד עצם הנשמה שאינה מושג וא"א לידע היכן היא, והגם דבאמת אין זה מובן הלא עצם הנשמה היא מקושרת בעצמות א"ס וכמאי חבוקה ודבוקה כך ואי אפשר כלל להיות נפרדת מאלקות ואיך שייך לומר שהיא בתוך הקלי' ח"ו דהלא גם חייבי כריתות ר"ל שנאמר הכרת תכרת הנפש ההיא מבו' במ"א שאין זה בעצמות הנשמה דעצמות הנשמה אינה נפרדת מאלקות בשום אופן ונשמות העשוקות צ"ל

שזהו רק ניצוצי הנשמות ולא עצמות הנשמה וא"כ איך שייך לומר שהנשמה עצמה תהי' ח"ו בתוך הקלי', אך הענין הוא.. עיין שם בארוכה.

ד"ה אשרינו תרצו. ולהבין זה יש להבין תחלה הא דאיתא בגמ' (ברכות כ"ח ע"ב) כשחלה ר' יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו כיון שראה אותם התחיל לבכות א"ל תלמידיו נר ישראל עמוד הימני פטיש החזק מפני מה אתה בוכה, א"ל אילו לפני מלך בו"ד היו מוליכין אותי שהיום כאן ומהר בקבר שאם כועס עלי אין כעסו כעס עולם ואם אוסרני (חובש אותי [בבית האסירים]). רש"י) אין איסורו איסור עולם, ואם ממיתני אין מיתתו מיתת עולם (לעוה"ב. רש"י) ואני יכול לפייסו בדברים ולשחדו בממון אעפ"כ הייתי בוכה (מאימת משפטו אם לדין מוליכין אותי לפניו, רש"י) ועכשו שמוליכים אותי לפני ממה"מ הקב"ה שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים שאם כועס עלי כעסו כעס עולם ואם אוסרני איסורו איסור עולם, ואם ממיתני מיתתו מיתת עולם ואיני יכול לפייסו בדברים ולא לשחדו בממון, ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים אחת של ג"ע ואחת של גיהנם ואיני יודע באיזו מוליכים אותי ולא אבכה, דלכאורה הוא מאמר תמוה במאד, דריב"ז שלמד תורה פי שנה דארבעים שנה למד וארבעים שנה לימד, ולא הלך ד' אמות בלא תפילין ותורה, וידוע ותפילין הם עניין התחברות, והיינו דבעבודתו פעל ועשה התחברות העולם עם אלקות, ע"י התורה שהיא המשכה עצמית כנודע, והי' מופלג בעבודתו ובצדקתו, והיינו דלבד זאת שהי' גדול בידיעת התורה והשגתה, הנה עוד זאת שהי' גדול ביראה ועבודת הוי', וכמבואר בגמ' סוכה (ד' כ"ח ע"א) בהפלטת שבחיו שהי' חסיד מופלג, א"כ איך אמר על עצמו שאינו יודע באיזו דרך מוליכים אותו שהי' עוד מסופק בזה, דמאמר זה תמוה יותר מהא (ברכות ס"א ע"ב) דאמר רבה כגון אנא בינוני, וא"ל אביי איך לא שביק מר חיי לכל ברי', דענין הבינוני הרי איננה בחינה ומדרגה מוגבלת במעלת מדרגת העובד, אלא שיש בזה חלוקי דרגות ובחינות שונות, והוא ע"ד המבואר בענין בכל מאדך מאד שלך, דבכל אחד ואחד הוא המאד שלו ויכול להיות שהבחינה זו שאצל זה היא עוד ע"פ טעם, הנה אצל אחר היא בלי גבול, וא"כ יש בזה חלוקי מדרגות לפי מעלת מהותי העובדים, אבל בענין השני דרכים דג"ע וגיהנם שהם ענינים מוגבלים איך אפשר להסתפק. וצ"ל איך אפשר הדבר דכאשר עומדים במעלה ומדרגה נפלאה בתורה ועבודה, ומ"מ יהי' עוד מקום ח"ו לספק כזה דאינו יודע באיזה דרך מוליכין

לא ידעו בנה"ב שלהם אם נברר בתכלית להפריר הפסולת לגמרי כו' כי לא יגורך רע כו' כנ"ל וד"ל.

(30) קיצורים והערות לתניא עמוד מו-מז. ונכל זה יובן מה שאמר רבי יוחנן בן זכאי לתלמידיו כשחלה ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים א' של גיהנם וא' של ג"ע ולא אבכה כו' אשר לכא' הוא פלא איך רבי יוחנן בן זכאי שלא הניח דבר קטון ודבר גדול כו' ופליטא שהי סו"מ ועש"ט בתכלית נסתפק שמא יוליכוהו לגיהנם ח"ו אך הענין מצד הנ"ל שיש עונש מלמע' גם לא עבור מעשה בלבד רק מחמת חסרון היראה והביטול שאז נק' מורד במלך וכן"ל שאפי' במלאכים ישים תהלה מפני שאין הביטול כדבעי אך העונק בחו' פטור מזה בעצה שעוסק ואולי ר' יוחנן בן זכאי הי' לו איזה זמנים שהוצרך לבטל מח"ת אף גם שמסתמא הי' באופן שהי' מותר לכיול מ"מ אף שאין עליו אשמה מצד עון הביטול ח"ו אבל לא נפטר מן הירא' והביטול שצ"ל בו מיד שאינו עוסק בתו אף גם אם הוא במותר כו' ואולי לא יצא ח"ו כמו שצ"ל ולכן נתיירא ונכה ואמר איני יודע באיזה דרך מוליכין אותי. אך כ"ז הוא לפני מותו ממש שהוא השער הסמורה לכניסה כב' דרכים או בדרך זה כו' ח"ו אז ככה משא"כ כשהי' בחיים חיותו בכל יום ויום די' שמח בתכלית אף שבדאי קיים מא' רז"ל הי' בעיניך כו' ונסחפק גם אז אולי יהי' לו עונש מ"מ גברה בו שמח' של מצוה בהמשכ' ואו"ס ב"ה. ע"י קיום כל מצוה ומצוה על המרירות כו' וכן"ל באריכות אלא שעה אחת לפני מותו בכה וד"ל.

לקוטי שיחות חלק טז עמוד 272. איז איינער פון די ביאורים אין דעם : יעדן אידן איז געגעבן געווארן א שליחות ותפקיד וואס ער דארף ממלא זיין במשך חיים חיותו בעלמא דין: און ביי צו קענען אויספירן די שליחות האט מען אים געגעבן די נייטיקע צאל טעג און באשטימטע כוחות, וועלכע זיינען נייטיק אויף צו קענען אויספירן די שליחות כדבעי, ניט מער און ניט ווייניגער. בשעת א איך נוצט ניט אויס א טאג, א שעה, אדער אפילו א רגע אויף צו ממלא זיין די שליחות זיינע - איז דאס ניט נאר א חסרון, וואס ער איז ניט נתעלה געווארן אויף וויפל ער האט געקענט און געדארפט, נאר יעדער רגע ורגע וואס ער טוט ניט אין זיין שליחות - אפילו ווען ער טוט אן ענין טוב כו', ס'איז אבער ניט א זאך וואס איז שייך צו זיין שליחות. - פעלט בא אים די רגע במילוי שליחותו, אויך איז ער משנה, מועל ח"ו בשליחותו של מלך מלכי המלכים הקב"ה. ר' יוחנן בן זכאי איז יעדע

אותו.ובזה יובן מאמר ריב"ז וספקותיו, דהנה ריב"ז הגם שעסק בתורת ה' תמיד, והי' חכם גדול בידיעת תורת ה' והי' עוסק בעבודת ה', מ"מ ירא מיום הדין לעוה"ב, דח"ו הדין דעוה"ז הרי אפשר לתקנו ע"י תשובה, אבל לעוה"ב אינו שייך ענין התשובה ולכן התיירא מיום הדין. ולא זו בלבד אלא עוד היי' מסופק באיזו דרך מוליכין אותו, היינו שהי' מסופק אם עצמות הנשמה הי' בעבודת ה', כן אם עכ"פ הוא בשלמות העבודה כמו שהוא מצד עצם הנשמה. מאחר דעצם הנשמה הרי אי אפשר לידע אמיתתה ושלמותה, כי יש נשמות גבוהות אשר השכל ומדות שלהם בסט"א, ורק שלהיותם במדרגה העליונה בעולם העליון, הנה בנקל להם לעשות תשובה, ויש נשמות אשר השכל ומדות שלהם בעבודת ה', ועצם הנשמה הי' נשמה נמוכה, והי' בתוך הסט"א ויכולה ח"ו להתהפך והיינו כי לא ידעתי נפשי היכן הי'א, ומה הי'א, וזהו (נדה ל' ע"ב) שמשביעין אותו תהי' צדיק ואל תהי' רשע ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היי' בעיניך כרשע, והיינו מצד עצם הנשמה שאינה מושגת וא"א לידע היכן הי'א. **עיינ שם באריכות.**

לקוטי תורה מסעי צ עמוד ב. ובזה יובן הענין מ"ש רבי יוחנן בן זכאי ואיני יודע באיזה דרך מוליכין אי. י. דלכאורה תמוה איך עלתה על דעתו שום ספק שיוליכוהו ח"ו לגיהנם מאחר שכל ימיו הי' בתורה ועבודה. אך מפני שהאוי"ר שלו הי' בבחי' התכללות בהמוחין דאימא מגודל התקשרותו בהשגה והתבוננות ושם המדות בלחי מורגשים כלל. לכן לא הי' יודע ריב"ז אם נחפעל באוי"ר מאחר שלא הרגישם כלל וע"כ אמר איני יודע באיזה כו'... כי מדותיו היו מכוסים ונעלמים בשכל וכמו מי שהוא בעומק השכל והעיון אינו מרגיש בשום מדה אף שהמדה ודאי כלולה בההשגה כו'.

סה"מ תקס"ח עמוד שסג. ובזה יובן מה שאמר ר' יוחנן ב"ז איני יודע באיזה דרך מוליכ' אוחי כו' ולנאורה פלאי היאך הי' מסופק שיוליכוהו לגיהנם אחר שכל ימיו עסק בתורה ועבודה שבלב באוי"ר כו' אך מפני שאוי"ר שלו הי' בבחי' התכ' לו' במוחין דאימא משם בלתי מורגשים כלל ולא הי' יודע ריב"ז כלל אם נחפעל מעולם באוי"ר כו' אחר שלא הרגישם מעולם ע"כ אמר איני יודע כו' וד"ל.

ד"ה אל תצר לאדהאמ"צ. וכן ריב"ז לא ידע באיזה דרך מוליכין אותו אע"פ שנשמתו הי' בתכלית הטוב אך

לנחם לבן ולומר שכמו שמשנה עתיד להחיות כן מתי חוצה לארץ הוא מביאם, שנאמר ויתא ראשי עם:

אור התורה דברים עמוד עת. והנה מה שנאמר לו עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפונה תימנה ומזרחה וראה בעיניך כו', וע' מזה פ"ה דברכות דל"ב ע"ב פ"ק דקדושין דכ"ט א' רפ"ה ג' לה"א ק"ה קח"ד מד"ר פ' שמיני פ"א קע"ז ב' אימתי פרע לו כי לא תעבור את הירדן כו' בפ' בלק דרע"ט ב' ע"פ ויקחהו שדה צופים ראש הפסגה ראש שיש פרצים שם ששם מת משה שנאמר עלה ראש הפסגה יש פרצה גדולה מזו וכי המ"כ דראש פסגה לשון פיסוק ופרצה כד"א מפסג ועולה מפסג ויורד ובתילים סי' מ"ח י"ד פסגו ארמנותיה פירש"י הגביהו בירונותיה כמו אשדות הפסגה (דברים י"ג) דמתרגמינן רמתא כו' ומ"ש המ"כ לשון פיסוק היינו כמ"ש במשניות מסכת פרה ס"פ י"א אזוב שיש בו ג' קלחין מפסגו ואוגדו ופירש"י מפסגו כמו מפסקו ר"פ וילך ד"ש ע"א גבי כי לא לקילם המרוץ כו' שה"ש ס"פ הגידה לי שאהבה נפשי והנה זהו הענין שיעלה במקום גבוה ויראה אותה משם מרחוק לבד וזה היה ג"כ תועלת לכל יחידי סגולה שבכל דור שיאיר בהם בחי' משה שיוכלו להמשיך מלמעלה למטה גילוי אלקות ע"י תורתם גם בלתי העלאת מין כלל אבל לא יוכלו כלל ישראל להגיע לעבודה זו דתורתו אומנתו מפני חומר הגוף, ואפ"ל שזהו"ע עלה ראש הפסגה ע"ד פסגו ארמנותיה הגביהו כו' רק דוקא הגבוהים והנעלים יוכלו להגיע לבחי' זו ע"ד שהאבות נק' הרים ואפ"ל ראש הפסגה זהו שער החמישים שבו נקבר משה כידוע מענין שלעליונים נדמה למטה ולתחתונים נדמה למעלה כו' וכ"מ במא"א ה"א ס"ו הר נבו יסוד דאימא הר נב שער החמישים בו עכ"ל, ובפנ"י פ' הברכה פ"י ראש הפסגה ע"ד הר ההר וגם י"ל כי משה בחייו ונחנו מ"ה מבחי' שם מ"ה אבל בסמוך להסתלקותו עלה לשם ס"ג שהוא גבוה משם מ"ה וזה עלה ראש הפסגה שבחי' זו נקי עליה כו' גם מבואר בלקו"ת בד"ה ואתחנן שאעפ"כ פעל ג"כ ע"י ראייתו מרחוק שיהי' נמשך אתעדל"ע מעצמו לעורר בחי' אתעדל"ת וזהו"ע ברכת המצות וזה נמשך לכל ישראל וזהו שארז"ל בברכות פ' אין עומדים דל"ב ע"ב וא"ר אלעזר גדולה תפלה יותר ממע"ט שאין לך גדול במע"ט יותר ממרע"ה אעפ"כ לא נענה אלא בתפלה שנא' אל תוסף דבר אלי וסמוך ליה עלה ראש הפסגה ופירש"י בדבר תפלה זו נתרצתי לך להראותך אותה, הרי מה שראה אותה מראש הפסגה חשוב נענה מפני שגם עי"ז

רגע געווען אינגאנצן פארנומען און אריינגעטאן אין זיין עבודה ושליחות - לימוד החברה, קיום המצוות; ער איז געווען אריינגעטאן מיט א א התעמקות אין אויספירן זיין שליחות כדבעי בעל א דין, אז ער האט ניט געהאט קיין צייט אויף צו אפשטעלן זיך און זיך אריינטראכטן וואס טוט זיך מיט אים, וואס איז זיין מצב בכלל ווארום, ווי אזוי זאל ער זיך אפשטעלן און טראכטן וועגן זיך, וועגן זיינע מדריגות בשעת ער מוז אט דעם ומן אויסנוצן אויף מילוי שליחותו! דוקא סמוך לפטירתו ווען ער האט געהאלטן ביי פארענדיקן זיין שליחות בעלמא דין, האט ער מפסיק געווען כדי צו מאן רעם חשבון צדק (ווארום אם לא עכשיו אימתי) און דאס האט ביי אים ארויסגערופן די בכי.

32 ש"ך על התורה ד"ה ויקבור אותו בגי. אותו בגי. בגימטריא באחד שנדבקה נשמתו באחד, כמו שה' אחד כן משה אחד, ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, אחד באחד יגשו, משה במספר קטן עם המלה גימטריא אחד. ובזוהר (ח"ב פ"ט.) טמיר מכל טמירין דעלמא ודינא לא שלטא עליה זכאה חולקיה עד כאן. ומה שאמר ודינא לא שלטא עליה הוא לפי שאין הדין שולט על האדם אלא בעודו גוף שנאמר (בראשית ו', י"ג) קץ כל בשר, ואומר (איוב י"ד, כ"ב) אך בשרו עליו יכאב, ומשה חומרו נזדכך שנאמר (שמות ג', ה') של נעליך מעל רגליך, שפשט החומר ונשאר רוחני. ולזה לא ידע איש את קבורתו, מפני שהקבר הוא לגוף החומרי, ועם זה אין אנו צריכין לתשובה שהשיב רבי יהושע ששאלו מין ואמר לו אלהיכם שקבר את משה היכן טבל שנאמר בו (תהלים ל"ג, ז') כונס כנוד מי הים. אמר לו באש טבל שנאמר (ישעיה ס"ו, ט"ו) כי באש ה' יבוא, ואומר (שם, ט"ז) כי באש ה' נשפט, שפט לא נאמר אלא נשפט (סנהדרין ל"ט.). זה היה לשכך אוזנו אבל לפי האמת לא שייך בו חס ושלום שום טומאה, כי הטומאה היא מצד החומרי, מה שלא היה כן במשה, לזה לא ידע איש, בעודו איש מורכב מחומרו, אלא אמר בגי בא"ת ב"ש שמר, שהוא שמור וגנוז בארץ מואב, ברצון האב אביו שבשמים, כמו שאמרו חז"ל (ילקוט רמז תת"ח) על פסוק (דברים ב', ט') אל תצר את מואב, אמר לו הקב"ה למחר אתה ניתן בארצם ואתה עושה עמהם מלחמה, אם כן כן רצה האב כדי שלא יתיאשר מתי חוצה לארץ מן התחיה, שיאמרו הנביא אמר (ישעיה כ"ו, י"ט) יחיו מתיך מתי ארץ ישראל הם מתים על ידי הקב"ה שאמר מתיך ואמר בהם יחיו, אבל מתי חוצה לארץ שאינם מתי הקב"ה אלא על ידי מלאך המות אינם חיים, לזה מת משה בחוצה לארץ

פעל ההמשכה למי שתורתו אומנתו וכן להיות אתעדל"ע מעצמו לעורר אתעדל"ת.

33) של"ה תורה שבכתב פרשת ואתחנן עמוד שסט. וזהו הלשון אשר מצאתי כחוב בשם המקובל מהר"ר חיים תלמיד מובהק של האריז"ל...וקודט שחטאו ישראל היה משה בתכלית השלימות והיה משיג שער החמישים של נ' שערי בינה הגדול מכלם וכשחטאו ישראל נעלם ממנו וזש"ה לך רד ר"ל רד ממנין לך וזה שארז"ל נ' שערי בינה נקראו בעולם ונתנו למשה חטר א' פי' מעיקרא כלם נחנו לו ואח"כ חסרוהו אחד וזש"ה ותחסרו מעט מאלקים כי מעיקרא שלם היה אלא שאחר כך חסרוהו היות כמעט מאלקים שהוא אות א'.

ש"ך עה"ת כאן. מצאתי כתוב ויעל משה מערבות מואב בגימטריא מ"ט שהשיג בחייו מ"ט שערים ושער החמישים לא השיג חייו וזהו ערבות שהיה רעב ומשתוקקומתאוה לשער החמישים. והשיג לאחר מיתה וזהו אל הר נבו הר נ' בו. שהוא שער החמישים. ומשם עלה למקום אצילות נשמתו שהוא מאין שכן משה מ"ם ש"ן היא הנעלם מא"ן ראש הפסגה ביגמ"ל לכתר עם האותיות.

לקוטי תורה במדבר יב א. וביאר זה המגיד נ"ע. כי הנה מרע"ה השיג בחייו מ"ט ש"ב אבל שער החמישים לא אחייהב למשה כמ"ש בגמ' ובתיקונים גדולים צדיקים במיתחם יותר מבחייהם יותר מבחייהם שאז השיג שער החמישים וזהו עוין ולא ידע איש את קבורתו וכמ"ש בזהר פ' יתרו כה ע"ק טמירא מכל טמירין כו' ע"ש אמנם פי' לעליונים נדמה להם למטה כו' היינו כי שער החמישים דבינה הוא הממוצע בין חכמה לבינה כי חכמה היא בחי' אין ובינה נק' יש והממוצע ביניהם המחברם הוא שער החמישים ולכן לעליונים היינו לגבי בחי' אין ממש נדמה למטה כי השער החמישים כיון שהוא הממוצע בין אין ליש א"כ הוא למטה מבחי' אין ולגבי תחתונים בחי' יש והשגה נדמה שהוא למעלה דהיינו שהוא בחי' אין ממש.

34) ספר הערכים ערך אהרן סי' ד. שושבינא דמטרוניא: אהרן נקרא "שושבינא דמטרוניא". והביאור בזה: "מטרוניא" (מלכה) היא ספירת המלכות, וגם נשמות ישראל. ועבודתו של אהרן היא - להעלות את בחי' המלכות ונש"י שיוכלו באו"ס ב"ה. ולכן נקרא "שושבינא דמטרוניא" - כי הוא דוגמא שושבין הכלה שמוליכה להחתן. וזהו מה שעבודתו של אהרן היא "בהעלותך את הנרוח", שבעבודה זו נכללים

שני ענינים הנ"ל - מה שמעלה את המלכות ומה שמעלה את השמות ישראל "מנורה" היא המלכות מקור נשמות ישראל. ובפרטיות: "מנורה" היא המלכות, ו"נרות המנורה" הם - הנשמות הכלולים בה] - כי וזהו ההפרש שבין משה לאהרן שע"י שניהם יחד נעשה היחוד של הקב"ה וכנס"י (ספירת המלכות למעלה ונש"י למטה) שמושה הוא "שושבינא דמלכא", הממשיך או"ס בכנס"י מלמעלון למטה - דוגמא שושבין החתן שמוליכו להכלה, ואתון הוא "שושבינא דמטרוניא". המעלה את כנס"י מלמטה למעלה.

36) רש"י ר"פ בהעלותך ד"ה בהעלתך. על שם ששלהב עולה, כתוב ביהעלותך לשון עליה, שצריך להעלות עד שתהא שלהבת עולה מאליה (שבת כ"א),

37) לקוטי תורה ר"פ בהעלותך. בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. הנה ענין המנורה נאמר בזכריה ראיתי והנה מנרת זהב כו' ואומר מה אלה אדוני ויאמר אלי זה דבר ה' אל זרובבל פי' כי ענין המנורה הוא בחי' דבר ה' שהוא מקור נש"י וכמאמר ואתה נפחתה בי וכמ"ש ויפח באפיו נשמת וגו' (עמ"ש בד"ה והיה מספר בני"י) וישראל נקראו בשם זרובבל על שם זרעתייה לי בארץ והם היו אז בגלות בבל גם הנשיא נק' זרובבל על שם זה. וזהו דבר ה' אל זרובבל והוא ענין המנורה כי הנשמה קרויה נר כמ"ש נר ה' נשמת אדם וכללות נש"י נקרא מנורה ויש בה בחי' ז' נרות שהם ז' מדרגות בעבודת ה' יש עובד מאהבה משוך כמים. ויש מאהבה כרשפי אש (ע' בד"ה כי תבאו כו') ושבתה הארץ ומענין אהבה משוך כמים בד"ה אז ישיר כו' עלי באר) ויש ע"י התורה קו הממוצע (ע' בד"ה לסוסי ברכבי ובד"ה נאו לחייך ובד"ה למען תהיה תורת). ויש ע"י נצחון לנצח ולהתגבר בעבודת ה' בסור מרע ועשה טוב (עמ"ש בד"ה והנצח זו ירושלים ובד"ה למנצח על השמינית ובד"ה אלה מסעי) ויש ע"י הודיה (עמ"ש בד"ה אתה הצבת כל גבולות ארץ ובד"ה יהודה אתה) וכן יש עבודה ע"י התנשאות כמארז"ל במשנה ס"פ י"ד דשבת כל ישראל בני מלכים הם וכמ"ש ויגבה לבו בדרכי ה' ויש ע"י שפלות כו'.

ב והנה אהרן הוא המדליק את הנרות הללו לפי שהוא משבעה רועים הממשיכים חיות ואלהות לכללות נש"י והוא ממשיך להעלות אהבה עזה לה', ולהגדיל מדורת אש האהבה כרשפי אש שלהבת מתלהטת בקרב איש ולב עמוק. ויובן בהקדים ההפרש ויתרון מעלת בחינת אהרן על מעלת ומדרגת אברהם אבינו ע"ה שנקרא אברהם

אוהבי. כי באברהם אבינו ע"ה הוא אומר הלך ונסוע הנגבה פי' שהלך ממדרגה למדרגה ממטה למעלה עד שנתדבק בבחי' הנגבה שהוא בחי' אהבת ה' לדבקה בו בדבקה וחשיקה וצמאון כו'. ועד"ז תקנו לומר ברוך שאמר תחלה ואח"כ פסוקי דזמרה עד שאח"כ מגיע למדרגת ואהבת שבק"ש וגו' כי ואהבת אינו ציווי על מדת האהבה טבעית שבלב כי הרי מדת אהבה זו הטבעית ודאי מוסתרת בלב כל אחד ואחד מישראל אלא ואהבת מלשון אבה שהוא פי' הרצון לפי שהרצון הוא פנימית המדות כמו שאנו רואים בחוש שהרצון מנהיג המדות של אדם שאפי' אם יש לפניו דבר שיש בו תענוג לפי טבע המדות אם מסלק רצונו ממנו מפני איזה טעם ודעת אינו מקבל נחת ותענוג ממנו. וכן להיפך אם יש לפניו ח"ו דבר של צער ויסורים והוא עושה רצונו לכך אינו מרגיש היסורים כ"כ והרי המדות תלויים ברצון והיינו שהוא פנימיותם וחיותם (כי הרצון הוא בחי' כתר ואית רצון ואית רצון עמ"ש מזה בד"ה ויקהל משה. עכ"פ גם רצון התחתון הנמשך מהשכל הוא למעלה מהמדות הנמשכים מהשכל. והוא ענין פני המנורה והוא כלי לבחי' רצון העליון שלמעלה מהשכל שזהו ענין העלאת הנרות שע"י אהרן). ועל זה מצוה הכתוב להפך רצונו ותשוקתו וחפצו לאהבה את ה' שלא יהיה לו חפץ ורצון אחר זולתו וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי וגו'. והאיך יהיה הדרך לאהבה זו ורצון זה הקדים הכתוב פסוק שמע ישראל ה' אלקינו וגו' להתבונן היטב ולשום על לבו איך שהוא ית' אחד בשמים ובארץ דהיינו אפי' בהשתלשלות שמים וארץ רוחניים וגשמיים בחי' ו"ק עולמות נפרדים הם מתאחדים ביחודו ית' מפני שהם בטלים אליו ית' דכולא קמיה כלא חשיב כי למעלה מבחי' השתלשלות בחי' שמים וארץ לא שייך לומר עליו ית' לשון אחד כמ"ש במ"א ע"פ וארא אל אברהם כו', ואפי' במקור ההשתלשלות בחי' המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית נקרא הוי' אלקינו בחי' תרין ריעין דלא מתפרשין כי תמיד מחדש כו' ואין נופל לשון אחד כ"א בהשתלשלות בחי' שמים וארץ וכו' שהן בחי' ששה קצוות רוחניים וגשמיים שהם מעלמא דפרודא כו'. והוא ית' אחד בהם לפי שהם מתייחדים ביחודו ובטלים אליו דקמיה כולא כלא חשיב. ששה קצוות רוחניים דכתיב לך ה' הגדולה והגבורה כו' וגם ששה קצוות גשמיים שהם הכולל דבחי' מקום וכדכתיב הנה מקום אתי שהמקום בטל אליו לפי שהוא ית' סובב כל עלמין ואינו נקרא לפניו ית' בשם מקום כלל שהרי לפניו ית' לא שייך שום מקום וזמן שהם הם נבראים מאין ליש ולכן אומרים אח"כ בשכמל"ו פי' כי מבחי' מלכותו נמשך בחי' מקום וזמן כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור רק שאינו

אלא מבחי' שם לבד שאינה אלא התפשטות זיו והארה כדי להאיר ממנו לזולתו שיהי' נקרא שמו עליו בלבד וע' מזה בסש"ב ח"ב פ"ז, וכאשר יתבונן היטב בדברים האלה ויהיו נקבעים בלבו באמת אזי לא יחפוץ חפץ אחר ורצון זולתו ית'. וכמ"ש מי לי בשמים שהם תענוגים רוחניים ועמך לא חפצתי בארץ שהם תענוגים גשמיים, לפי שהכל הוא בחי' מקום וזמן, אפי' כל השגות שמשיגים בעוה"ז הם נופלים תחת מקום וזמן ואי לזאת כלה שארי ולבבי להיות צור לבבי וכו' להיות בטל אליו ית' לדבקה בו לבדו ית', (ולכן היה הלך ונסוע הנגבה כי החסד הוא תחלת הו"ק וע"ז נאמר אתה כהן לעולם והוא ג"כ בחי' יומם דאזיל עם כולוה יומין ע"כ ביטול הו"ק רוחניים וגשמיים במקורם הוא ע"י בחי' החסד בחי' כהן דמשמש תחותי בפ' יתרו דס"ז ע"ב, וכמו שהעלאת הקרבנות בהמות ששרשם מפני שור הוא ג"כ דוקא ע"י אריה דאכיל קרבנין, גם הנגבה נק' ימין ועיקר הכח בימין וצ"ל לאכללא שמאלא בימינא, ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בענין שאו ידיכם קדש כו'): **ג והנה** כ"ז מעלת ומדרגת בחי' אברהם אבינו ע"ה שאהבה זו נקרא אהבת עולם כי נלקחה מבחי' עולם מקום וזמן, איך שהם בטלים אליו ית' ונק' ממטה למעלה לפי שהוא עבודת האדם פולחנא דרחימותא ממדרגה למדרגה כנ"ל אבל בחי' אהרן הוא בחי' אחרת שהוא שושבינא דמטרוניתא בבחי' מלמעלה למטה דהיינו שכל חפצו ותשוקתו להיות נגלה כבוד ה' לעיני בשר שיהיה גילוי אלהותו ית' למטה כמו למעלה (וזהו כענין ההפרש בין רננה לשמחה המבואר במ"א בד"ה רני ושמחי) (וע' בפ' קרח דקע"ז ב' ובפ' שמיני דף ל"ח ע"ב ודף ל"ט ע"א ובלק"ט בפ' בהעלותך סד"ה מצות הדלקת נרות). וזהו איזהו חסיד המתחסד עם קונו עם קן דיליה כו' ולא כדי לדבקה בו ית' לרוות צמאונו לבד כו' כמ"ש בסש"ב פ' עשירי ופ' מ"א וע"ש פ"י דלכך נקראים בני עלייה מפני שעבודתם הוא לצורך גבוה כו', ועפ"ז י"ל פי' לשון בהעלותך.

ספר הערכים שם סי' ד-ו. ראה בסוף.

(40) סוטה יג עמוד ב. ורב נחמן אמר: "ניקמת שם משה וגו'", סמליון אמר: "ניקמת שם משה ספרא רבא דישרלא". תנא, רבי אליעזר הגדול אומר: שנים עשר מיל על שנים עשר מיל, פנגד מנהג ישראל, בת קול משמיע ואומר: "ניקמת משה ספרא רבא דישרלא". גיש אומרים: לא מת משה, כתיב הקא: "ניקמת שם", וכתיב הקתם: "ניהי שם עם ה'", מה להלן עומד ומשמש, אף כאן עומד ומשמש.

41) מגילה לא: אָמר אַבְיִי: לֹא שָׁנוּ אֱלֹא בַקְלָלוֹת
שִׁבְתוּרַת פְּהִגִּים, אֲבָל קְלָלוֹת שִׁבְמִשְׁנָה תוֹרָה — פּוֹסֵק.
מֵאִי טַעְמָא — הִלְלוּ בְּלִשׁוֹן רַבִּים אַמּוּרוֹת, וּמִנְשָׁה מִפִּי
הַגְּבוּרָה אֲמָרוֹ, וְהִלְלוּ בְּלִשׁוֹן יָחִיד אַמּוּרוֹת, וּמִנְשָׁה מִפִּי
עַצְמוֹ אֲמָרוֹ.

תוס' ד"ה משה מעצמו אמרם — וברוח הקדש:

און דאס איז מיט א שטעמפל אין אותיות שלהם, און זייערע מענטשן בריינגען דאס - איז דאס דאך דער ענין הנעלה וואס עס שטייט אין דער הפטורה פון דעם שבת, "והיו מלכים אומנין ושרותיהם מניקותיך"¹²⁸.

כה. מ'זאל מוסיף זיין נאך אינגעלעך אין צבאות השם, וער"ז נאך מיידעלעך אין צבאות השם, ובהצלחה,

און "כימי צאתך מארץ מצרים"¹²⁹ וועט זיין "ולכל בני ישראל הי' אור במושבותם"¹³⁰, און אידן זיינען "ביד רמה"¹³¹, און עס איז דער "לא עכבן המקום כהרף עין"¹³², עס איז "מיר הן נגאלין"¹³³,

"וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", כמבואר אין זהר¹³⁴ אז דאס מיינט אז דעמולט וועלן זיין נפלאות¹³⁵, א פלא, אפילו בערך צו די נפלאות פון ימי צאתך מארץ מצרים, אין דעם "קרית מלך רב", אין דער "קרי" פון מלך מלכי המלכים הקב"ה,

ולמטה מעשרה ספחים, במהרה בימינו כמש.

*

*

*

כו. כאן המקום אויף מבאר זיין א שאלה וואס מ'האט געפרעגט אין אן ענין וואס מ'האט גערעדט באם פארבריינגען פון כ"ף אב.

מען האט דעמולט גערעדט אין דעם מאמר חז"ל¹³⁶ "מותר לשנות מפני דרכי שלום" - אז דאס איז בדיוק: מ'מעג נאר משנה זיין מפני השלום - אבער מ'טאר ניט משקר זיין מפני השלום.

האט מען געפרעגט: עס איז דא א בפירוש'ער מאמר חז"ל אין פרק השלם¹³⁷, איינע פון די מסכת קטנות, "מותר לשקר בשביל להטיל שלום בין אדם לחבירו"?

איז לכל לראש - תבא עליהם ברכה אויף דעם וואס זיי האבן מעורר געווען די שאלה, ווארום דאס גופא וואס מ'פרעגט א שאלה איז א הוכחה אז זיי האבן געהערט דעמולט דאס וואס מ'רעדט באם פארבריינגען, און ניט נאר וואס זיי האבן דאס

- געהערט -

128) ישעי' מט, כג. 129) מיכה ז', טו. 130) בא י', כג. 131) בשלה יד, ה. 132) מכילהא (הובא בפרש"י) עה"פ בא יב, מא. 133) רמב"ם הל' הסובה פ"ז ה"ה. 134) ח"ג רמב, ב (ברע"מ). 135) דאה אוה"ת נ"ך ע' תפו. 136) פס"ז (הובא בפרש"י) עה"פ ויחי נ, טז. יבמות סה, ב. ועוד. 137) מס' דרך ארץ זוטא פי"א.

געהערט באס פארבריינגען. נאר ס'איז אויך געווען באופן פון
א פעולה נמשכת, אז אויך נאך דעם פארבריינגען האט מען
געטראכט וועגן דעם ענין, און געזוכט אין ספרים וכו'. און
געפרעגט די שאלה הנ"ל!

איז דאס אבער ניט קיין שאלה אויף דעם וואס מ'האט
גערעדט - ווארום, עס איז אויך דא א מאמר חז"ל "מותר לשנות
- דוקא - מפני דרכי שלום",

און היינטיקע צייטן דארף מען ניט זיין קיין בקי אויף
דאס הויסן - אפילו אין מפתחות וואלט מען דאס געקענט זען,
אין די מפתחות, וואס זיי זיינען מסודר לויטן אלף-בית,
ברענגט זיך דעם מארז"ל "מותר לשקר כו'" לעבן דער מאמר "מותר
לשנות כו'": "לשנות" הויבט זיך אן מיט די אותיות ל' ש' נ',
און "לשקר" - מיט די אותיות ל' ש' ק' - איז לעבן דעם מאמר
"מותר לשקר כו'" - בריינגט זיך דער מאמר "מותר לשנות כו'".

זעט מען אז ביידע ענינים, סיי "מותר לשקר" און אויך
"מותר לשנות" שטייען אין מאמרי חז"ל וואס "אלו ואלו דברי
אלקים חיים" - און וויבאלד אז די הלכה איז אז "מותר
לשנות" דוקא אבער ניט "לשקר", וכדלקמן - האט מען גערעדט
דעם דיוק פון דעם מאמר.

כו'. אויך האט מען געפרעגט פון א מאמר פון דעם אלטן רבי'ן¹³⁹
וואס דארטן שטייט "השלום שהי' אהרן עושה הוא ע"י השקר".

איז בשייכות מיט א מאמר חסידות קען מען זאגן, אז א
עס קען זיין, אז וויבאלד אז דער אלטער רבי פלעגט זאגן
תורתו ניט אויף לה"ק¹⁴⁰ און דערנאך פלעגט דער מניח דאס
שרייבן אויף לה"ק קען זיין אז דער מניח האט ניט מדייק
געווען אין דעם [ע"ד ווי דער אלטער רבי שרייבט¹⁴¹ אז
"שבועש"ס ז"ל הי' אומר ד"ת בל"א ולא בלה"ק", און דעריבער איז
אמאל ארויסגעקומען אז "לא ידעו לכוין הלשון על מתכונתו"¹⁴².
און ער האט געשריבן "שקר" במקום "שינוי".

ווי דער צמח צדק שרייבט אויף א מאמר פון דעם אלטן
רבי'ן וואס מניחים האבן געשריבן אז "לא דק המניח", און
אמאל - נאך א שארפערן לשון,

(ב) אויך קען מען זאגן, אז עס קען זיין אז אויך דער

- ענין -

(138) עירובין יג, ב. וש"נ. (139) מאמרי אדה"ז - הקצרים
ע' תיד. (140) ראה גם "משיחות" ש"פ יתרו ש.ז. ס"ד.
(141) אגה"ק סכ"ה (קמא, א). (142) אגה"ק שם (קלח, ריש
ע"ב).

ענין פון לשנות ווערט דארטן אנגערופן לשקר, ווארום בערך צו אמת איז אן ענין פון משנה בדיבורו - שקר.

וראי' לדבר: חז"ל זאגן¹⁴³ אז "בשעה שבא הקב"ה לבראת את אדם הראשון כו' אמת אמר אל יברא שכולו שקרים", ולכאורה - קען מען דען זאגן אז אלע אידן זיינען דוברי שקרים?!

מוז מען זאגן דעם פשט אין דעם, אז דאס רעדט זיך וועגן אן ענין פון שינוי וכיו"ב, וואס בערך אל האמת איז דאס שקר.

וכמבואר אין תניא¹⁴⁴ אז עס זיינען דא כמה דרגות אין אמת - "שפת אמת", "אמת" און "אמת לאמיתו" (וואס אלע ווערן אנגערופן אמת).

כה. דער ביאור אין דעם וואס מ'האט מבאר געווען דעם דיוק פון דעם מארז"ל "מותר לשנות" דוקא:

נוסף אויף דעם וואס מ'האט דעמולט געבראכט די דוגמא וואס חז"ל¹⁴⁵ גיבן אויף דעם ענין פון דעם וואס אהרן האט געטאן - וואס דאס איז דאך נאר אן ענין פון שינוי, ווי מ'האט דעמולט גערעדט -

דער ענין ברענגט זיך אויך אין שולחן ערוך און אין רמב"ם [אע"פ וואס אין "עין משפט"¹⁴⁶ צייכנט ער גארניט אן אויף דעם], און דארטן איז דער נוסח ניט ווי אין פרק השלם, "מותר לשקר בשביל להטיל שלום בין אדם לחבירו" - נאר "מותר לשנות מפני דרכי שלם".

עס שטייט אין שו"ע¹⁴⁷: "המוציא כלי כו' אם הי' שטבעתו עין חייב להכריז, שאם יבא תלמיד חכם ויאמר אע"פ שאיני יכול ליתן בכלי זה סימן יש לי בו טביעת עין חייב להראותו, אם מכירו ואמר שלי הוא מחזירין אותו, בד"א בתלמיד ותיק שאינו משנה בדיבורו כלל אלא בדברי שלום או במסכתא או בפוריא כו'".

דער רמב"ם שרייבט דעם ענין אין צוויי ערטער, אין הלכות דיעות¹⁴⁸ און אין הלכות גזילה ואבירה¹⁴⁹,

אין הל' דעות שרייבט ער: "ח"ח כו' לא ישנה בדבורו, ולא יוסיף ולא יגרע אלא בדברי שלום כו'". און אין הלכות גזילה ואבירה גיט ער צו א דוגמא וואס ער זאגט ניט אין הלכות דיעות,

כמדובר כמ"פ, אז דער רמב"ם פארלאזט זיך אמאל אויף דעם

- וואס -

143) ב"ר פ"ח, ה. 144) פ"ג (יט, א). 145) אדר"נ פ"ב ג. 146) ליבמות דלעיל הערה 134. 147) חו"מ סרס"ב ככ"א. 148) פ"ה ה"ז. 149) פ"ד ה"ז-יג.

וואס ער שרייבט שפעטער, וואו דער ענין איז בעיקר נוגע.

און דער טעם פארוואס דאס איז בעיקר נוגע אין הלכות גזילה ואבידה און ניט אין הלכות דיעות, איז: הל' דיעות איז בשייכות מיט ווי א מענטש זאל טראכטן כו' - איז ניט אויף אזויפיל מוכרח די דוגמא; משא"כ אין הלכות גזילה ואבידה וואו עס קען זיין (אפילו) אן אבידה וואס איז ווערט א הון מועפות, איז נאכמער נוגע אז אלץ זאל זיין כדבעי,

וואס פון די דוגמא וואס ער קלייבט אויס איז פארשטאנדיק נאכמער דער דיוק אז "מותר לשנות" דוקא:

דער רמב"ם זאגט דארטן: "אם יבא ת"ח ויאמר אע"פ שאינו יכול ליתן בכלי זה סימן יש לו בו סביעת עין חייב להראותו לו אם מכירו ואמר שלי הוא מחזירן. בד"א בתלמיד ותיק שאינו משנה בדיבורו כלל אלא בדברי שלום או במסכתא כו' כיצד, הי' עוסק במסכתא דנדה ואמר במקואות אני שונה כדי שלא ישאלוהו שאלות בענין נדה".

די דוגמא וואס מ'גיס אין אלגעמיין אויף שינוי במסכתא איז 150 - אז בשעת איינער פרעגט אים צי ער האט געלערנט א געוויסע מסכת - מעג ער זאגן אז ער האט דאס ניט געלערנט, בכדי אז עס זאל ניט קומען אז יענער זאל אים פרעגן א הלכה פון דער מסכת און ער וועט דאס ניט וויסן;

דער רמב"ם אבער איז מדייק צו זאגן א דוגמא - אז בשעת מ'פרעגט אים צי ער האט געלערנט נדה - זאגט ער אז ער האט געלערנט מקוואות.

וואס לכאורה, אויך די דוגמא פון זאגן אז ער האט ניט געלערנט די מסכת - איז ניט אזא גרויסער ענין פון שקר, ווארום, ער וויל דאך דורכדעם באווארענען אז מ'זאל אים ניט פרעגן און ער זאל ניט וויסן, וואס דורכדעם קומט ער לידי בזיון, וואס דאס איז ניט קיין זאך, ווי מ'זאגט "אל תביאינו... לידי בזיון",

און אויך - ער קען מיינען מיטן זאגן אז ער האט ניט געלערנט די מסכת - אז ער האט דאס ניט געלערנט אין אן אופן פון וויסן און קענען ענטפערן יעדער הלכה פון דער מסכת -

אעפ"כ, קלייבט אויס דער רמב"ם דוקא די דוגמא אז בשעת מ'פרעגט אים צי ער האט געלערנט נדה ענטפערט ער אז ער האט געלערנט מקוואות - ווארום אין די דוגמא איז ער גארניט שולל מיט זיין ענטפער, ס'איז בבחינת "טענו חטים והודה לו בשעורים" 151.

- דער -

(150) ראה לח"מ לרמב"ם שם הי"ג. (151) ב"ק לה, ב.

נאכמער, דער רמב"ם איז בוחר דוקא אן ענין פון שינוי
און ניט איזה ענין של שינוי וואס זאל נאר זיין, נאר א
שינוי וואס איז ניט אזוי ווייט פון דעם אמת:

אין די דוגמא זאגט ער ניט אז ער ענטפערט אז ער
האט געלערנט אן אנדער מסכת סתם, נאר ער איז מדייק צו
זאגן נדה און מקוואות - צוויי ענינים וואס האבן א שייכות
זה לזה, נדה און מקוואות זיינען אין דעם זעלבן סדר; א נדה
ווערט מטהרה דורך מקוה; און דער ענין פון א מקוה איז
צוליב א נדה. נדה איז בכדי אז דערנאך זאל זי זיין מטהרה
לבעלה - דער תכלית פון נדה איז מקוואות; אז זי זאל טהור
ווערן דורך "מקוואות".

זעט מען ווי דער רמב"ם איז מדייק אז דוקא "בוחר
לשנות מפני השלום", אבער ניט "לשקר מפני השלום". וכלשון
הרמב"ם: "לא ישנה בדבורו ולא יוסיף ולא יגרע אלא בדברי
שלום" - מפני השלום מעג זיין נאר יוסיף אדער יגרע אדער
שינוי - אבער ניט - שקר.

כט. איז וויבאלד אז די הלכה איז אז נאר מותר לשנות אבער
ניט מותר לשקר - דערפאר האט מען מבאר געווען דעם דיוק אין
דעם מארז"ל "מותר לשנות" - אז מ'מעג נאר משנה זיין אבער
לשקר - טאר מען ניט:

און דאס וואס עס איז דא אויך א מאמר רז"ל אז "מותר לשקר
בשביל להטיל שלום בין אדם לחבירו" - איז י"ל בשניים: אדער
ס'איז טאקע א מחלוקת ביניהם, אבער די הלכה איז ווי דער
מאמר "מותר לשנות מפני השלום", אדער - אז מר אמר חדא ומר
אמר חדא ולא פליגי: אויך אין פרק השלם מיינט ער מיטן זאגן
"מותר לשקר" - אן ענין וואס איז שקר בערך צו אמת, דער
ענין השינוי,

כמוזכר לעיל אין דעם ענין פון "שפת אמת", "אמת" און
"אמת לאמיתו", ויש להוסיף: די דריי ענינים זיינען דא אויך
"מן הקצה אל הקצה" ¹⁵², און עס קען אמאל זיין אז דער "אמת
לאמיתו" פון איין מדריגה איז מערניט ווי "שפת אמת" אין
אן אנדער מדריגה.

ל. עס זיינען דא עקשנים, וואס כל זמן מ'באווייזט זיי
ניט א זאך וואס שטייט שוין געשריבן אין א ספר - האבן זיי
שאלות,

איי ס'איז נתבאר געווארן אן ענין ע"פ שכל והסברה,
ע"פ הלכה, פון שו"ע און פון רמב"ם - וויבאלד אבער עס
שטייט ניט אין א ספר פון פריער - טויג עס ניט, און
מ'פרעגט שאלות.

- האט -

(152) ראה הניא דלעיל הערה 144.

האט דער אויבערשטער געהאלפן, און דער ענין שטייט
שוין בפירוש אין א ספר, אין דעם ספר הסדי עולם. א פירוש
אויף ספר חסידים. וואס איז אויך געדרוקט אין די הוצאה פון
הר' מרגליות¹⁵⁴ אין סוף ספר חסידים¹⁵⁴ -

עס שטייט דארטן אז דער הויך איז "יותר לשנות" - דוקא
מפני השלום, אבער ניט "לשקר".

ועד"ז רעדט זיך אויך וועגן דעם אין דעם זקנים מבעלי
התוספות¹⁵⁴.

לא. זאל זיין שלום על ישראל, און מ'וועט ניט דארפן
אנקומען ניט צום לשקר און ניט צום לשנות,

און איי, טענה'ט ער, עס איז דאך דא די משנה¹⁵⁵ "הוי
מהלמידיו של אהרן אוהב שלום כו' אוהב את הבריות כו'",
וואס אהרן האט זיך געפירט אין דעם אופן פון לשנות - איז
דאס אבער געווען דעמולט בשעת עס זיינען געווען אזעלכע
בשיכות מיט וועמען מ'האט דאס געדארפט - אזעלכע וואס
ווייסן נאך ניט פון די משנה, דאס איז געזאגט געווארן
בשיכות מיט "בריות"¹⁵⁶,

אבער נאכדעם וואס עס איז דא הפצת המעינות און פאר
דעם - הפצת היהדות, וואס דאס איז אויך דער ענין פון גלות.
"אחד מכס גולה לברברי" ואחד מכס גולה לסאטרי"¹⁵⁶ בכדי צו
יהדות כו' - דארף מען דערצו ניט אנקומען,

און אויך - ביי אהרן איז דער שינוי געווען וואס ער
האט מגלה געווען די פנימיות פון א אידן. וואס אמיתית
המציאות פון א אידן איז אז ער וויל טאן וואס דער
אויבערשטער וויל, כמדובר דעמולט ע"פ דברי הרמב"ם¹⁵⁷,

סיידן בשעת יצרו אנסו ותקפו - און דאס האט אהרן ניט
געזאגט, ער האט ניט געזאגט וועגן דעם יצרו אנסו ותקפו,
אין דעם איז געווען דער יגדע.

ובפרט אז די פנימיות פון א אידן שטייט בגלוי - איז
זיכער אז ער איז ווי אהרן האט געזאגט אויף אים.

לב. ויה"ר אז עס זאל זיין שלום ביי אידן - וועט מען ניט
דארפן אנקומען צו משנה זיין, צו מאכן א חסרון, א גרעון
"יגרע", אדער "יוסיף",

ביז מ'קומט צו דעם שלום וואס וועט זיין לע"ל, וואס
דאן וועט זיין "שפת אמת" און "אמת" און אויך "אמת לאמיתו",

במהרה בימינו ממש.

*

*

*

- לג. -

(153) ירושלים תשי"ז. (154) ע' מקצד ואילך. * (154) וירא
יח, יג. (155) אבות פ"א מ"ב. (156) ראה תניא פל"ב (מא, ב).
* (156) שהש"ר פי"ב, ח (ב). (157) הל' גידושין ספ"ב.

קרח היא "כהונה" כזו שאין לה חיבור³⁵ ואינה ממשיכה ב"כל העדה" אשר ירצו להתעלות אלי³⁶.

וע"ז ענה לו משה³⁷ "בקר וידוע ה' גו'" [דלכאורה, למה לי להמתין³⁸ עד למחרתו³⁹?] — כי בזה (— "בקר גו'") ביאר לו מעלת כהונת אהרן⁴⁰:

העסק בעניני העולם — גם כאשר הוא ע"פ תורה כדבעי, מ"מ כאשר העסק נפרד מהענינים שלמעלה מהעולם — הוא בחי' "חשך". והכוונה בעבודה היא "בקר" — אור, ושהאור יאיר גם בעניני העולם⁴¹. ולכן יש צורך בהכהונה של אהרן באופן הנ"ל דוקא — שתאיר גם ב"כל העדה" העוסקים בעניני הרשות⁴².

ז. מרתו — שלום :

מדתו של אהרן היא — שלום⁴³. ולכן הי' "אוהב" שלום ורודף שלום⁴⁴.

בהשייכות דאהרן ל"שלום" כמה ביאורים :

א. אהרן הוא בחי' יסוד (אבא), כנ"ל סעיף ב סק"ב, ו"שלום" הוא⁴⁵ במדת היסוד⁴⁶.

ב. אהרן הוא "שושבינא דמטרוניתא" הפועל את היחוד דכנס"י והקב"ה (כנ"ל סעיף ד). ובהיות שישות והתנשאות — המתבטאת בהיפך השלום והאחדות⁴⁷, מונע את היחוד, לכן הי' אהרן "אוהב שלום ורודף שלום", היינו שפועל

בתוקף גדול אצלם, באופן אשר לעת מן העתים מתנהגים כן בפועל — אשר [לא רק שקובעים עתים בת"ת ביום ובלילה כפי כחם ויכלתם, אלא יתירה מזו] "גזילים" משעות העסק שלהם ומנצלים אותם ללימוד התורה⁴⁸.

וענין זה (השני) נמשך לישראל ע"י אהרן שושדמ"ט: אהרן הי' "כהן גדול" עליו נאמר "ומן המקדש לא יצא". והבדלה זו המשיך בכל ישראל — שגם אצלם [יהי' נרגש הפחיתות שבעניני העולם, וע"ז —] תהי' התשוקה והצמאון להנתק מעניני העולם (גם כשענינים אלו הם ע"פ תורה), ולהיות — לעת מן העתים עכ"פ — דוגמת הכה"ג⁴⁹.

[וענין זה מתבטא גם בענין "מתנות כהונה"⁵⁰, שה"ראשית" וה"מובחר" של עניני העולם שבני עוסקים בהם⁵¹ — נותנים הם להי' ⁵²].

וזוהו גם מה שחלק קרח על אהרן וטען⁵³ "מדוע תתנשאו גו'" — אף שגם הוא רצה להיות "כהן גדול", והרי ע"י טענה הנ"ל שולל הוא לכאורה, גם את הכהונה שלו⁵⁴.

— כי טענתו "ומדוע תתנשאו על קהל הוי'" היא: למה משפיע אהרן⁵⁵ (ומשה) מה"התנש" אות" שלו — ל"קהל הוי'" (שממשיך גם בהם התשוקה להבדל מעניני העולם)⁵⁶. ובמילא מובן שטענה זו אינה שוללת את האפשריות אשר קרח יהי' כה"ג — כי הכהונה שרצה

ש"ט ובהערה 35. לקו"ש תש"ל שם סי"א. תשל"א שם סעיף ה"ז. (384) ראה ע"ז לקו"ש ח"ב ע' 327 ואילך (385) אף שהעסק בהם הוא ע"פ תורה, מ"מ אינם מסתפקים בזה, כ"א נותנים מזה להי'. (386) לקו"ש תשל"א שם סי"ז. (387) קרח טו, ג. (388) בנוגע לעדת קרח — יש לומר, דמכיון שהכהונה שבקשו הם, היא שר"ג איש יהיו כה"ג, אינה "התנשאות" כהתנשאות דמשה ואהרן. אבל בנוגע לקרח שרצה להיות כה"ג יחיד (ראה רש"י קרח טו, ז (מבמדב"ר פ"ה, ה. תנחומא קרח ה): שכולם אוכדים ואחד נמלט .. טעה ותלה בעצמו) — הרי בטענתו "ומדוע תתנשאו" הוא שולל לכאורה גם את כהונת עצמו (לקו"ש שם סי"ד. וראה הערה הבאה). (389) ראה במילואים. (390) כי מכיון ש"כל העדה כולם קרושים ובתוכם הוי'", שהמשכת שם הוי' שם העצם הוא "בתוכם" דוקא (כי המשכת העצמות היא ע"י הבריור דעניני הרשות דוקא) — במילא "מדוע תתנשאו" (לקו"ש תש"ל שם סי"א. תשל"א שם סי"ה). (391) ראה במילואים. (392) לקו"ש תשל"א שם סי"ה. ובתש"ל שם סי"א — באור"א קצת. (393) קרח שם, ה. (393*) ואף

שטעם ההמתנה היתה, להראות אשר גבולות חלק הקב"ה בעולמו" (רש"י קרח שם. ממדרש) — הרי בשביל זה הרי מספיק אשר ימתין עד הערב בלבד (שהרי מחלוקת קרח היתה ביום — ראה ההוכחות לזה בלקו"ש ח"ד ע' 1052 הערה 23). וראה במילואים. (394) לקו"ש שם ע' הנ"ל. (395) השייכות ד"בקר" לכהונת אהרן — ראה גם לקמן סעיף טו סק"ב ח"ה. (396) שגם בגשמיות יהי' אור כמו ברוחניות — היפך "ואתפלג קרח", הפרדת הרוחניות מהגשמיות (לקו"ש תשל"א שם הערה 49). (397) לקו"ש תש"ל שם סי"ד. וראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1052 ואילך. (398) ראה גם שמור"ר פ"ה, י"ד: ושלום זה אהרן. (399) ראה גם תורלווייץ לשי"ש ע' רכב. (400) ראה בשייכות למשה (כבהערה 411). (401) תורלווייץ שם ע' רכב"ג. וראה לקמן סעיף כא סק"ה ענין ה' — שייכותו לר"ע וקטיעא בר שלום. (401) כי הסיבה להעדר השלום היא — מצד זה שהוא חושב שהקירוב עם זולתו אינו לפי כבודו (סה"מ תרכ"ו ע' מה. החדש תשט"ו), או מצד זה שחושב שהזולת פגע בכבודו (החדש שם. וראה גם ערך אוה"ע סי"א בתחלתו; און

לפעמים מבואר, שעצם ענין השלום הוא בחי' משה⁴¹¹, כי שלום הר"ע התורה⁴¹², והתורה נקראת על שמו של משה⁴¹³. אלא, שבהיות אשר משה מצד עצמו הוא למעלה מעניני העולם⁴¹⁴, לכן השלום בעולם בפועל — הי' ע"י אהרן⁴¹⁵, שהוא דוקא ירד לה"בריות"⁴¹⁶ וקירב אותם להתורה אשר "כל"⁴¹⁷ נתיבותי שלום⁴¹⁸.

ח. מדת האמת שבו :

במדת האמת שבאהרן — שני ענינים, בכללות: א. מדת האמת שב(כהונת) אהרן גופא. ב. מדת האמת דמשה הנמשכת בו — שלמעלה מעניניו של אהרן (מצד עצמו).

א. "אמת" דאהרן גופא :

אהרן (כהונתו) שייך למדת האמת, וכמרו"ל⁴¹⁹ "כשם שאתה אמת .. כך דברך אמת .. דבר שדברת לקדש את אהרן ואת בניו קיים לעולם". השייכות של מדת האמת לאהרן (מצד עצמו) הוא — להיותו "שושבינא דמטרוניתא". וכמה ביאורים בוה :

א. הפירוש של "שושבינא דמטרוניתא" הוא⁴²⁰ מה שאהרן ממשיך אור במלכות — בחי' הדיבור. ולכן מדתו היא מדת האמת — כי דיבורו של הקב"ה אינו משתנה⁴²¹ כמ"ש⁴²² "ההוא אמר ולא יעשה"⁴²³.

ב. בבחי' הדיבור גופא, עיקר ענין ה"אמת" הוא בבחי' ה"ראש" של הדיבור (בחי' כתר מלכות), וכמ"ש⁴²⁴ ראש דברך אמת. והטעם לזה הוא — כי מדת האמת היא בתפארת⁴²⁵,

את ענין הביטול בכנס"י, ועי"ז הי' יכול להעלותם ולייחדם⁴²⁶ בהקב"ה⁴²⁷.

וזהו גם מה שאמרו⁴²⁸ "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" — שהם שני ענינים (בכללות): "אוהב שלום ורודף שלום" [וגם "אוהב את הבריות" שהר"ע ה"שלום"], הוא הענין דביטול הישות. וזהו הכנה ל"מקרבן לתורה" — קירוב והעלאת⁴²⁹ כנס"י (גם ה"בריות" שבהם⁴³⁰) לתורה, שית"יחדו בהקב"ה⁴³¹.

ג. הסיבה לזה שאהרן שושדמ"ט ממשיך אהבה רבה לכל אחד מישראל, גם לנשמות הנדחים, הוא מצד קו האמצעי — בחי' הרחמים רבים "לבילתי"⁴³² ידח ממנו נדח". ולכן שייך אהרן ל"שלום", כי גם "שלום" הוא בקו האמצעי⁴³³.

והגם ששרש אהרן הוא מקו הימין — הרי הסיבה על מה שממשיך אהבה בכא"א מישראל הוא — בחי' הרחמים שבקו האמצעי⁴³⁴ (כנ"ל תחלת ס"ב).

וזהו מ"ש גבי אהרן⁴³⁵ "בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון" — שהטעם על מה שאהרן ממשיך ההתעוררות גם בנשמות שנפלו ר"ל בשאול תחתית, לשוב ולעלות למעלה — "ורבים השיב מעון", הוא "בשלום ובמישור הלך אתי". כי "שלום" ו"מישור" הם בקו האמצעי המבריק⁴³⁶ מן הקצה הכי עליון (בחי' פנימיות הכתר, ששם גילוי עצמות אוא"ס⁴³⁷), עד לקצה הכי תחתון — להאיר גם את החשך הגס ביותר⁴³⁸.

* * *

(414) שלכן טען (בהעלותך יא, יג) "מאין לי בשר", ובא (שם, טז ואילך) ע"י ע' זקנים דוקא (לקו"ת ואתחנן יב, א. — אבל באופן אחר שם בהעלותך לא, ד. לג. ב. ואלה ואלה דא"ח (לקו"ש שם הערה 42)). (415) וגם בפשטות, הטעם והסיבה להנהגתו של אהרן כ"י הוא, לפי שכ"כ בתורה (ראה לקו"ש שם סו"ה). (416) משלי ג, יו. (417) לקו"ש שם סו"ה וראה שם (ס"ב ואילך) בארוכה בנוגע למחלוקת קרה, אשר בפועל היתה על אהרן — התפשטות ה"שלום", אבל בפנימיות היתה על משה — עצם ענין השלום. (418) שמור"פ פלי"ח, א. (419) ראה לעיל סעיף הי' סק"ו. (420) שוהו הטעם מה ש"רשע או צדיק לא קאמר" (גדה טו, ב), כי באם הידיעה שלמעלה (מה שהוא ית' יודע אם יהי צדיק או רשע) היתה נמשכת בדבור — הי' בטל הבחירה, כי דיבורו של הקב"ה הוא כמעשה (יהל אור ע' תסו). וראה בארוכה בערך בחירה. (421) בלק כג, יט. (422) יהל אור שם. (423) תהלים קיט, קס. (424) וזח"ב

(בחולם) ס"ב סק"ב וג'). (402) ראה גם לקמן סעיף טו סק"א ובהערה 677. (403) סה"מ שם ואילך, החדש שם. (404) ראה לקו"ש קרח תשל"ט ובהערה 44, ש"מקרבן לתורה" הוא באופן העלאה. וראה לעיל סעיף א סק"ג. (405) ראה לעיל ס"ג סק"א ח"ג. (406) החדש שם. (407) לשון הכתוב ש"ב יד, יד. (408) מלאכי ב, ו (הובא בשמור"ש שם). (409) ראה תרומה כו, כח (ועוד): והברית התיכון ... מברית מן הקצה אל הקצה. וראה תניא ספיי"ב ת"א כג, א. ועוד. (410) וז"ש בשלום ובמישור הלך אתי — אתי ממש (אמ"ב שם. וראה גם סה"מ תקס"ב ס"ע רכז). ושם, שוהו ג"כ מה שאהרן מעלה את הנרות (נשי"י) אל מול פני המנורה — לקצה הכי עליון שבפנימיות הכתר. (411) להעיר מהמובא בסעיף ח סק"ב, דלפעמים משמע ש"צדק" שייך לאהרן ו"שלום" למשה. וצ"ע משמור"ש שם. (412) ראה רמב"ם סוף הלי' חנוכה. וראה גם גיטין נט, ב. וראה שיחת שי"פ פנחס תשל"ב. (413) שבת פט, א.

זה), כי זה מה שכהונת אהרן קיימת לעולם, היינו להיותה נמשכת מבחי' האמת ד"אני" הוי' לא שנית" ⁴³².

וזהו ג"כ מ"ש

(א) „נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם" ⁴³³, שזה מה שהכהונה היא לעולם ⁴³⁴, היא להיותה נמשכת מבחי' „ולא ינחם" ⁴³⁵ — בחי' האור שלמעלה מצויר „אדם" שבהשתלשלות. שעי' נאמר ⁴³⁶ „כי לא אדם הוא להנחם" ⁴³⁷.

(ב) שהכהונה דאהרן נמשכת מבחי' „ואתה" ⁴³⁸ מרום לעולם ⁴³⁹, דמה שהכהונה היא לעולם, היא לפי שהיא נמשכת מבחי' „ואתה מרום" — בחי' הרוממות שלמעלה מהשתלשלות ⁴⁴⁰.

* * *

לפעמים מבואר, שענין האמת שבאהרן שושדמ"ט הוא ע"י שקיים המצוה של „בהעלותך את הנרות" ⁴⁴¹ בכוונה ובשמחה. והיינו, שקיום המצוה בפועל היא „חסד" ⁴⁴², וכוונת המצוה והשמחה בזה — „אמת", וצ"ל שניהם וכמ"ש ⁴⁴³ „כל ארחות ה' חסד ואמת" ⁴⁴⁴.

ב. „אמת" דמשה שבו:

עיקר הענין דמדת האמת, היא מדתו של משה, משא"כ מדתו של אהרן היא מדת החסד (שלמטה ⁴⁴⁵ מבחי' אמת זה ⁴⁴⁶). וכמרו"ל ⁴⁴⁷ „חסד זה אהרן ואמת זה משה";

ובחי' כתר מלכות נמשך מת"ת ⁴⁴⁸. וזהו השייכות של מדת האמת לאהרן שושדמ"ט, לפי שהוא הוא הממשיך ⁴⁴⁹ בחינה זו ⁴⁵⁰.

וזהו מה שדימו רז"ל ⁴⁵¹ את ה"דבר שדברת לקדש את אהרן כו' (שהוא) קיים לעולם", לענין „לעולם" ⁴⁵² הוי' דברך נצב בשמים" — כי „שמים" הוא בחי' ת"ת, ו"דברך (ש) נצב בשמים" הוא בחי' כתר מלכות הנמשך מת"ת דו"א. וזהו השייכות של „דברך נצב בשמים" להדבר שדברת לקדש את אהרן" — כי גם אהרן ממשיך בחי' זו ⁴⁵³.

ויתירה מעלת אהרן שושדמ"ט על בחי' „דברך נצב בשמים" כמו שהיא מצ"ע — כי בחי' כתר מל' מצ"ע, אף שהיא „לעולם", אפשר ⁴⁵⁴ שתישאר למעלה „בשמים" ולא תומשך למטה ⁴⁵⁵. ואהרן שושדמ"ט ממשיך ⁴⁵⁶ בחי' זו גם למטה. דזהו מ"ש ⁴⁵⁷ (בנוגע לכהונת אהרן) „וזה הדבר אשר תעשה", שבחי' „זה הדבר" ⁴⁵⁸ יומשך גם למטה, בעשי' ⁴⁵⁹.

ג. ענין ה"אמת" הוא בחי' האור שלמעלה מהשתל" ⁴⁶⁰, שבבחי' זו אין שייך ⁴⁶¹ שינויים ⁴⁶². ובהיות שאהרן שושדמ"ט ממשיך במל' מבחי' אור זה ⁴⁶³, לכן מדתו היא אמת ⁴⁶⁴.

וזהו מה שענין ה"אמת" דאהרן שייך למה שכהונת אהרן קיימת לעולם (כבתחלת ס"ק

ב) — י"א ע' תסז. (438) ש"א טו, כט. וראה תו"א שם. (439) ש"א שם. (440) י"א ע' תכיר. וראה גם פדה בשלום העת"ר פרק שעו. ובד"ה פדה בשלום שם, שזהו ג"כ מה שממשיך בכתוב („נשבע ה' גו'") „על דברתי" — דיבור שלי: ענין „ולא ינחם" הוא בבחי' פנימיות הכתר דוקא. וע"י שהכהנים ממשיכים בחי' זו במלכות, נעשה ה"דבור" (מלכות) בחי' „דברתי" — „דיבור שלי ממש דבחי' עצמות א"ס". (441) תהלים צב, ט. (442) ויק"ר פכ"ד, ב. (443) י"א ע' תכח.

ושם, שזהו ג"כ מה שאמרו (ב"ר פ"ע, טו) „ושם הגדולה לאה גדולה במתנותי כהונה לעולם כו' — כי מה שהכהונה היא לעולם, הוא להיותה נמשכת מבחי' („הגדולה" —) „הי' גדולה" שלמעלה מהשתל" (444) ר"פ בהעלותך. וראה לעיל ס"ד, שהענין דהעלאת הנרות, הוא העלאת כנס"י ע"י אהרן שושדמ"ט. (445) ראה לקמן סק"ב ובהערה 457 — השייכות של העלאת כנס"י „לחסד". והיי' העלאת כנס"י הו"ע העלאת הנרות (כבהערה הקודמת). (446) תהלים כה, י. (447) אוה"ת ראה ע' תשסח. ע"ש. (448) ראה במילואים. (449) ראה לקו"ת שה"ש (ו) ריש ע"ב, שישנם ב' בחי' ב"אמת": אמת שלמלמלמ"ע — בחי' אהרן, ואמת מלמעלמ"ט — בחי' משה. (450) שמו"ר פ"ה, י. ובאוה"ת ויקרא ע' רלב,

ב, א ובנצו"א שם. ביאוה"ו לאדמוה"א סג, א. (425) וזהו מה שאמרו (ס' הבהיר — הובא בהשמטות לוח"א סכ"ח) ש"עשה הקב"ה מהן (מן השמים) ראש לדבריו כמ"ש ראש דברך אמת" — דזה מה ש"ראש דברך" (כתר מל') הוא „אמת", היינו לפי שנמשך מבחי' „שמים", תפארת (י"א שם). (426) תהלים שם, פט. (427) כי כשנשאר במל' רק בחי' הכתר, ושאר ה"ט"ס שבה נהבאין לה בסוד תוספות ע"י אתעדלית (י"א שם) [מסתלקים למעלה, לא יוכל לבוא ממנה הגילוי למטה בב"ע (שם ע' תסח). (428) ראה שמו"ר שם, ו. (429) והוא, ע"י שממשיך בה מבחי' הסובב, שאנו נמשך הגילוי גם למטה (ראה י"א שם). (430) ראה לעיל ס"ה סוסק"ה בפירוש „וזה הדבר". (431) י"א שם ע' תסיד. (432) ראה לקו"ת מסעי צ"ג ב (הובא בי"א ס"ע תסז) ש"כל אמת תליא בעתיקא". (433) ראה תו"א ע"ב, ג ובכ"מ. (434) ראה תניא פ"ג ובכ"מ, שענין האמת הוא — מה שאין בו שינויים. ובלקו"ת שם וי"א שם (ע' תסז) שהו"ע „אני הוי' לא שנית". (435) ראה גם י"א ע' תכח. וראה גם להלן ס"ז סק"א. (436) לשון הכתוב (מלאכי ג, ו) „וראה לעיל הערה 434. (437) דזהו מ"ש גבי אהרן „לכהנו ל"י" (תצוה כה, א, שם, ג. ועוד), וכו' מקום שנאמר לי אינו זו לעולם" (ויק"ר פ"ב,

שעל ידו דוקא נמשך בחי' "ואמת הוי' לעולם"⁴⁶¹.

אלא שמ"מ, גם אהרן שייך למדת האמת דמשה — כי ע"י ההעלאה דאהרן, נמשכת⁴⁶² ההמשכה מלמעלה⁴⁶³.

ב. בחי' האהבה, כמו שהיא מצד הנבראים, היא בחי' "אהבת עולם" שיש בה⁴⁶⁴ הפסק ושינויים. ולכן אינה אמת, כי ענין האמת הוא⁴⁶⁵ שאין בו שינוי. אלא שמ"מ, מצד השייכות דאהרן למשה (מה ש[החסד ד] אהרן הוא "ימין משה"⁴⁶⁶), גם בחי' החסד דאהרן היא בחינת "ורב חסד"⁴⁶⁷, שהיא "חסד של אמת"⁴⁶⁸, והאהבה הבאה ממנה היא בחי' "אהבה רבה" שאין⁴⁶⁹ לה הפסק⁴⁷⁰.

ג. מכיון שענינו של אהרן (שושדמ"ט) הוא להעלות את כנס"י מלמטלמ"ע, הרי עבודת ההעלאה שלו היא לפי אופן המצב והמדריגה דכנס"י. ומכיון שמצד המצב דבני' (כמו שהם למטה, בעוה"ז) ישנם שינויים, הרי גם עבודתו של אהרן היא לפי שינויים אלו;

משא"כ משה (שושדמ"ל), להיות שענינו הוא להמשיך אלקות בכנס"י מלמעלמ"ט, הרי מכיון שמצד "למעלה" לא ישנם שינויים, לכן גם בעבודתו של משה אין שינויים⁴⁷¹ — כי המשיך בבני' את הענינים שלמעלה כמו שהם⁴⁷². [שזהו גם השייכות דמשה לתורה, תורת אמת

אלא שמ"מ, מצד היחוד של אהרן עם משה — "חסד ואמת נפגשו"⁴⁷³, נמשך באהרן גם מדת האמת דמשה⁴⁷⁴.

השייכות ד"חסד" ו"אמת" לאהרן ומשה הוא, כי אהרן הוא שושדמ"ט — השייך לענין "חסד", ומשה הוא שושדמ"ל — השייך לענין "אמת"⁴⁷⁵. וז"ש⁴⁷⁶ "חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו", שע"י היחוד דחסד ואמת (אהרן ומשה) נעשה היחוד ד"צדק ושלום": "צדק" הוא בחי' מל' דאצ"י, ו"שלום" הוא⁴⁷⁷ ההמשכה דבחי' טובב. והיחוד של שתי בחי' אלו, הוא ע"י ב' השושבינין — אהרן שושדמ"ט המעלה את בחי' המלכות ("צדק") מלמטלמ"ע, מצד בחי' ה"חסד" שבו, ומשה שושדמ"ל שפועל המשכת הסובב ("שלום") מצד בחי' ה"אמת" שבו⁴⁷⁸.

* * *

בהשייכות של מדת האמת לענין שושבינא דמלכא⁴⁷⁹ (ענינו של משה) דוקא — כמה ביאורים:

א. ענין ה"אמת" הוא באלקות דוקא⁴⁸⁰, כמ"ש⁴⁸¹ ואמת הוי' לעולם. ולכן, מכיון שפעולת אהרן (שושדמ"ט) בכנס"י הוא רק מה שמעלה אותם מלמטלמ"ע⁴⁸², אבל המשכת אלקות בכנס"י (מלמעלמ"ט) נמשך ע"י משה (שושדמ"ל) דוקא — ע"כ אהרן (מצד עצמו) הוא (רק) בחי' החסד, ומדת האמת היא מדתו של משה, לפי

בלקות מסעי צג, א. (461) ביאורו להצ"ע רמ. (462) ויתירה מזו: כל התכלית של ההעלאה דאהרן הוא — שע"י תהי' ההמשכה דבחי' משה (אוה"ת תצוה שם — נעתק לקמן סי' סוסק"ב). (463) ראה כרך א' ע' תקעב ואילך. תקפו ואילך. (464) כנ"ל סק"א. (465) ראה לקמן סעיף יז סק"ב. (466) בכ"מ משמע (ראה בהנסמן בערך אהרן — ביחס לאברהם סעיף ג ואילך), שבחי' זו היא מדתו של אהרן מצד עצמו. ואולי אפשר לתוך זה ע"פ המבואר בהערה הבאה. וצ"ע, כי מפשטות הלשון שבאוה"ת (שבהערה 468) משמע, שהחסד דאהרן מצד עצמו הוא בחי' "חסד עולט". (467) זח"ג קלג, ב. וראה לקו"ת שם, אשר ב' פירושים בזה:

(א) שבחי' זו מצד עצמה היא "חסד דקשוט", אלא שה"אמת" דבחי' זו היא למטה מה"אמת" שבבחי' האור שלמעלה מיגמה"ר (כנ"ל הערה 460).

(ב) דמה שנק' "חסד דקשוט" הוא לפי שמאיר בה התיקון "ואמת" — "חסד ואמת נפגשו", ולכן היא "חסד של אמת ממש". (468) אוה"ת שם ע' איתקפא. (469) ראה במילואים. (469*) ראה גם

שבמשה היו ב' הבחי'. ע"ש. (451) תהלים פה, יא. וראה שמו"ר שם. (452) מקומות שנשמנו לקמן. וראה גם ערך אהרן — ביחס למשה ס"ה, שה"אור" דאהרן (ראה לקמן סט"ו סק"ב ח"ה. סכ"ב סק"א) הוא — מה שמאיר בו מבחי' ה"אמת" דמשה. (453) מקומות שבהערה 456. וראה גם אוה"ת ויצא קפ, ב. (454) תהלים שם. (455) ובאוה"ת שמע"צ ריש ע' איתשעת, ש"שלום" הוא בחי' היסוד. (456) אוה"ת תצוה ע' איתקפא. וראה גם אוה"ת שמע"צ שם (וראה הערה הקודמת). (457) השייכות ד"חסד" לענין שושבינא דמטרוניא, שהו"ע אהרן הוא — כי מעניני ההעלאה הו"ע האהבה והצמאון (ראה לעיל ס"ה סק"ב. תחלת ס"ו). וגם מה שאהרן שושדמ"ט מייחד את המל' ע"ס הו"א, הוא ע"י שממשיך בה תחלה בחי' חסד (כנ"ל ס"ה סק"ד). (458) הכוונה בזה — ראה במילואים. (459) תהלים קיו, ב. (460) ואף שהאופן מה שאהרן מעלה את כנס"י מלמטלמ"ע הוא ע"י שממשיך בהם אור מלמעלמ"ט (כנ"ל סעיף ד) — הרי גם ההמשכה דאהרן, בחי' "ורב חסד", היא בחי' השייכות לעולמות, וענין ה"אמת" הוא ב"הבחינה שאינה שייכה לעולמות כלל" — שלמעלה גם מבחי' "ורב חסד", כמבואר

האצילות הוא בשביל עולם העשיי¹⁰⁰, לכן לאחר ששמע משה (בחי' אצילות) מאהרן אשר בעולם העשיי ישנם חילוקים — נתחדש ונתקבל ענין זה גם במשה¹⁰¹, בחי' אצילות¹⁰²].

מ. עננא דאהרן :

ענני הכבוד שהיו בזכותו של אהרן¹⁰³ נקראים בשם¹⁰⁴ "עננא דאהרן"¹⁰⁵. והביאור בזה : ענינם של "ענני הכבוד" (בשרשם) הוא — בחינת החסד שלמעלה מהשתל¹⁰⁶, חסד דאהרן. ולכן הם נקראים על שמו — "עננא דאהרן"¹⁰⁷. הטעם לזה שבחי' החסד דאהרן נמשך ע"י עננים : בחי' החסד שלמעלה מהשתל¹⁰⁸ הוא בחי' מקיף, וכל אור מקיף שוכן בהעלם¹⁰⁹ כמו בענן ומסך וכיוצא¹¹⁰.

— עוד ביאור בהשייכות דענני הכבוד לאהרן : "ענן" הוא בחי' מקיף, והוא בחי' הגלגלתא. ואהרן הוא איש החסד (כנ"ל ס"א סק"א). וזהו מה שענני הכבוד היו בזכותו של אהרן — כי בגלגלתא מאיר בחי' החסד דאהרן¹¹¹.

* * *

השייכות של בחי' החסד שלמעלה מהשתל¹¹² (חסד דאהרן) לענני הכבוד, מתבטאת א. בזה שענני הכבוד היו הורגים את הנחשים והעקרבים שבמדבר¹¹³ — כי אור מקיף מסמא את עיני החיצונים¹¹⁴.

— כי התורה, גם כמו שירדה למטה, נשאת היא כמו שהיא למעלה¹¹⁵. ולכן שייכת למשה, כי ענינו של משה שושדמ"ל הוא¹¹⁶ — להמשיך הענינים שלמעלה כמו שהם¹¹⁷].

ולכן מדת האמת שייך למשה דוקא, כי ענין האמת הוא שאינו משתנה, כנ"ל¹¹⁸.

וזהו ג"כ מה שאהרן דוקא אמר החילוק שבין "קדשי שעה" ל"קדשי דורות", משא"כ משה אמר "לא שמעתי" [היינו, שלא שמע סברא כזו לחלק בין קדשי שעה לקדשי דורות]¹¹⁹ — כי החילוק והשינוי שבין "שעה" ל"דורות" הוא רק בבי"ע ולא באצילות¹²⁰.

ולכן, אהרן שהעלה את בני למעלה כמו שהם מצד מצבם הם (בבי"ע) — אמר שישנו חילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות :

משא"כ משה אמר "לא שמעתי", כי מצד מדת האמת דמשה לא ישנם חילוקים ושינויים. ומכיון שדמשה רצה שגם אצל בני תהי' תנועה זו של שלילת השינוי [כי משה הביט על בני כמו שהם מצד נקודת האמת שבהם], לכן הי' סובר שגם אצל ישראל אין חילוק בין קדשי דורות לקדשי שעה¹²¹.

[אעפ"כ, לאחר שאמר לו אהרן את החילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות, נתקבלה סברא זו גם אצל משה, וכמ"ש¹²² וישמע משה ויטב בעיניו¹²³ — כי מכיון שתכלית הכוונה בעולם

שלאחרי ששמע מאהרן הסברא ש (מצד הנבואה, אשר) יש חילוק בין קדשי דורות לקדשי שעה, נעשית סברא זו סברתו של משה (אף שמצד עצמו, לא הי' אצלו מקום כלל לסברא כזו, שלכן "ויקצוף משה" כשלא אכלו את ה"קדשי דורות") — שיחה שם. (478) תניא פל"י. ובכ"מ. (479) ראה לקמן סעיף כב סק"ת, שעד"ז הוא גם בנוגע להלל ושמאי. (480) בזהר — ח"ג קג, ריש ע"ב. (481) אוה"ת האוינו ע' איתרעא. סוכות ע' איתשו. וראה גם סדור חצר, ג. (482) אוה"ת האוינו שם. (483) אלא שמ"מ, מכיון שחסד זה (שלמעלה מהשתלשלות) אינו מתעבה לעולם, לכן גם בירידתו למטה מטה מאד (ע"י העלם ה"ענני") מאיר למטה כמו למעלה ולא יחשיכו אורו כל מיני מסכים והעלמות¹²⁴ (סדור רסה, ג). (484) סדור שם. וראה שם רנז, איב. וראה לקמן סט"ז סק"ד. (484*) לקלו"צ למחולל ע' קה. (485) מכילתא בשלח יג, כא. במדבר פ"א, ב. ובכ"מ. (486) לקיית צו יב, ב. סדור חצר, ג. (וראה שם רסה, ג לקמן הערה 979).

ושם (וראה גם ערך אהרן — ביחס למשה הערה 69) שמטעם זה בפסח מצרים הי' נוהג איסור חמץ רק יום אחד, כי מצד המקיף שהי' או הכסבא

ערך אהרן — ביחס למשה ס"ז סק"ד. (470) שלכן ד"ת אין מקבילין טומאה (כרכות כב, א. זח"ג פ, ב) — כי ענין התורה הוא, המשכת בחי' האלקות כמו שהוא למעלה, שאין נוגע בזה המצב של העולם והאדם הלומדה (משיחת ש"פ בהעלותן תשכ"ח). (471) ואף שגם באהרן אמר הלל (אבות פ"א מ"ב) "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" — להתורה כמו שהיא [היינו, לא שקירב והוריד את התורה לפי רוח הבריות ח"ו, כיא — הי' מקרב ומעלה את הבריות להתורה כמו שהיא (ראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 100, ח"ב ע' 316 ובכ"מ)].

בכ"י, מכיון שעבודתו היתה לקרב ולהעלות את הבריות, הרי הוצרך "להתלבש" בהם כמו שהם במצבם הם — והרי מצד הבריות ישנו ענין השינויים (שיחת ש"פ שמיני תשכ"ט). (472) שיחה שבהערה 470. (473) שיחת ש"פ שמיני שם. (474) תוי"כ ורש"י פ' שמיני י, יט"ז. משא"כ בובח"ס קא, א — אלא אמר שמעתי ושכחתי¹²⁵, וראה במילואים. (475) שהרי החילוק שבין "שעה" ל"דורות" הוא בנוגע לענין הזמן, וגדר הזמן שייך רק במדת המלכות [בחי' ב"ע שבאצילות] ולא בהמדות שלמעלה מהמל' (שהיה"א ע"י — פב, א). (476) שמיני שם, כ. (477) והיינו,

ד. שושבינא דמטרוניתא :

אהרן נקרא "שושבינא דמטרוניתא"²⁴¹. והביאור בזה :

"מטרוניתא" (מלכה) היא ספירת המלכות, וגם נשמות ישראל²⁴². ועבודתו של אהרן היא — להעלות את בחי' המלכות²⁴³ ונשי²⁴⁴ שיוכלו באוא"ס ב"ה²⁴⁵. ולכן נקרא "שושבינא דמטרוניתא" — כי הוא דוגמת שושבין הכלה שמוליכה להחתן²⁴⁶.

[וזהו מה שעבודתו של אהרן היא "בהעלותך את הנרות"²⁴⁷, שבעבודה זו נכללים שני ענינים הנ"ל — מה שמעלה את המלכות ומה שמעלה את נשמות ישראל²⁴⁷]

— כי "מנורה" היא המלכות מקור נשמות ישראל²⁴⁸. ובפרטיות: "מנורה" היא המלכות, ו"נרות המנורה" הם²⁴⁹ — הנשמות הכלולים בה²⁴⁹.

וזהו ההפרש שבין משה לאהרן²⁵⁰ [שע"י שניהם יחד נעשה היחוד של הקב"ה וכנס"י²⁵¹ (ספירת המלכות למעלה ונשי למטה)], שמשה הוא "שושבינא דמלכא", הממשיך אוא"ס בכנס"י מלמעלה למטה — דוגמת שושבין החתן שמוליכו להכלה, ואהרן הוא "שושבינא דמטרוניתא", המעלה את כנס"י מלמטה למעלה²⁵².

וכמו ששושבין הכלה, עם היותו מוליך את הכלה להחתן, הוא (לא שלוחו של הכלה, כ"א) שלוחו של החתן²⁵³ להביא את הכלה אליו, כן הוא גם בנוגע לאהרן "שושבינא דמטרוניתא",

באופן של "מהירות" — גם כמו שהיא באה למטה, היא השפעה מרובה²³⁰.

* * *

בהשייכות של ענין ה"מהירות" לאהרן — שני ביאורים²³¹:

א. אהרן הוא בקו החסד (כנ"ל שם), וכללות בחי' החסד (גם החסד דהשתל'), מכיון ששרשו הוא מבחי' הכתר ד"לית²³² שמאלא בהאי עתיקא²³³, לכן²³⁴, ההשפעה ממנו היא במהירות. [שלכן אמרו²³⁴ "מיכאל באחת" — כי מיכאל הוא בחסד, ולכן ביכלתו לטוס בטיסה אחת מבלי שום עיכוב בינתיים]²³⁵.

ב. אהרן ממשיך מבחי' "ורב חסד" שלמעלה מהשתל', והמשכת חסד זה הוא באופן של "מהירות". כי²³⁶ (א) לגבי בחי' "ורב חסד" אין שום דין שיעכבו כלל²³⁷, וגם (ב) אופן המשכתו למטה ע"י בחי' חסד דו"א — הוא רק²³⁸ בדרך מעביר²³⁹.

* * *

ענין ה"מהירות" שבאהרן, מתבטא

(א) בזה שפרח מטה אהרן גו' ויגמול שקדים²³⁹ — כי שקדים מורה לענין המהירות²²⁶ (כדלקמן סי"ג סק"ב).

(ב) בברכת כהנים. כי ענינה של ברכת כהנים הוא — להמשיך השפע במהירות, וזה מה שבבכת הכהנים לברך ולהמשיך באופן זה הוא לפי²⁴⁰ שהם מגזע אהרן²²⁶.

241-424. ראה אה"ת שם. וראה גם זח"ג נג, ב. תו"א שם. (247) ש"בהעלותך את הנרות" שייך לפעולתו של אהרן במלכות — ראה גם לקמן ס"ה סק"ה, ובכ"מ שנסמנו בסעיף ה'. ששייך לפעולתו בנשי — ראה גם לקמן ס"ו. (248) ובתו"א קי, א — ש"נרות המנורה" הם הניצוצות שהמלכות מבררת. (249) ראה לקו"ת בהעלותך לב, א. וראה אה"ת שם ע' א' תקסד. (250) ראה גם זח"ג שבהערה 241. (251) הטעם לזה שדוקא על ידם נעשה יחוד זה, ע"ע אהרן — ביחס לאברהם ס"א. (252) לקו"ת במדבר ב, ד ואילך, ד. ד. מקומות שבהערה 290. תו"ח שם תקיא, ב ואילך. תקיג, ב. אה"ת שם ס"ע א' תרנז ואילך. וע"ע אהרן — ביחס למשה ס"ו. (253) כ"ה באה"ת שם (ע' א' תקנז), במדבר (ע' לא), ואתחנן (ע' שכו). (וראה זהר שבהערה 292: יחב לה שושבינא כו). ובתו"א קי, ג (נעתק לקמן ס"ו סק"ד): שהיכולת שיש בהשושבין להביא את הכלה להחתן הוא "מצד התקרבותו אל המלך". ולכאורה, שני ענינים הם: א. מעלת השושבין מצ"ע, ובהנמשל הוא — מעלת שרשו של אהרן,

(230) ראה אה"ת בהעלותך ע' שמט. (231) ראה במילואים. (232) ראה גם לעיל סעיף ב' ס"ק א. (233) באה"ת לך ח"ד תרצט, ב — שזה שייך עם מה שהכהונה נמשכת (ראה לקמן סעיף ח סק"א ביאור הגי') מבחי' "ולא ינחם". (234) ברכות ד, סע"ב. וראה רש"י שם ד"ה ויעף: ולא הרגיע בנתיים. (235) אה"ת בראשית (ח"ג) תקנז, סע"א ואילך. לך שם. (236) שני טעמים אלו הם לענין ב' המעלות (דלעיל) שב"מהירות". (237) לקו"ת שם, סע"ד ואילך. דרמ"צ שם, סע"א ואילך. (238) ראה לעיל הערה 49 ובהנסמן שם. (239) קרח יז, כג. (240) עוד ענין ב"ברכת כהנים" ושייכותה לאהרן — ראה סעיף ב סק"א ח"ב. ס"ז סק"א בטעם הגי'. (241) זח"א רסו, ב. ח"ב מט, ב. ח"ג כ, א (ברע"מ). נג, ב. ערה, ב. (242) ושני ענינים אלו שייכים זה לזה, כי מלכות היא מקור נשי (תו"א פא, א. וראה גם לקו"ת במדבר ג, א). וראה במילואים. (243) ר"מ שם. לקו"ת שם ד, סע"ד. מסעי פט, ד. אה"ת תצוה ע' א' תרנז. ועוד. (244) תו"א שם. לקו"ת במדבר ג, רע"א. תו"ח שמות תקי, ריש ע"ב ואילך. אה"ת שם. ועוד. (245) מקומות שבהערה

אשר זה שמעלה את כנס"י (בחי' המלכות) מלמטלמ"ע — הוא להיותו של ה"מלך"²⁵⁴ (בחי' ז"א)²⁵⁵.

והיינו, דמה שאהרן מעלה את כנס"י מלמטלמ"ע, הוא ע"י שממשיך בהם אלקות מלמעלמ"ט²⁵⁷. [ומה שאהרן נקרא "שושבינא דמטרוניתא" ולא "שושבינא דמלכא" — אף שהוא ממשיך אלקות בכנס"י — כי מה שאהרן ממשיך הוא מלמעלמ"ט הוא (לא ענין המשכת הוא"ס ממש, הולכת החתן²⁵⁸, כ"א) בנוגע להעלאת דכנס"י, כדלקמן].

וזהו ג"כ מה שאהרן הוא אחד השבעה רועים שרועה ומפרנס את כנס"י (כנ"ל סעיף ג' בתחלתו) — דלכאורה: מזה שנקרא "רועה" המפרנס את כנס"י מוכח שממשיך בהם אלקות מלמעלמ"ט, ואיך זה מתאים עם זה שהוא "שושבינא דמטרוניתא" המורה על ענין ההעלאת מלמטלמ"ע²⁵⁹ — כי מה שאהרן מעלה את כנס"י מלמטלמ"ע הוא ע"י שממשיך בהם אלקות מלמעלה²⁶⁰.

* * *

העילוי בהעלאת דכנס"י ע"י שאהרן ממשיך בהם אור מלמעלה, על העלאת זו מצד עצמה — היא בשתיים:

א. העלי' היא למקום עליון יותר, וכמו דבר המונח בארץ, שכאשר עלייתו והגבתו הוא ע"י אדם העומד למטה, הרי לא יוכל להגבי' את הדבר, רק עד מקום שידו מגעת. משא"כ, כשאדם העומד למעלה כופף את עצמו

להגבי' את הדבר, הרי יכול להגבי' את הדבר עד מקום מדריגתו ממש²⁶¹.

ב. כשהעלי' היא מצד העליון, יכול הוא להעלות את כנס"י גם כשהיא בתחתית המדריגה. כי כל מי שהוא נעלה יותר, יכול הוא להשפיל את עצמו למטה ביותר²⁶².

* * *

בבחינת ה"מטרוניתא" בה פועל אהרן — שני ענינים בכללות, כנ"ל: א) מלכות. ב) נשמות ישראל.

ה. פעולתו במלכות:

בפעולתו של אהרן שושדמ"ט בבחי' המלכות — כמה ענינים. ומהם: א. בונה אותה; ב. מעורר בה תשוקה לעלות לאצילות; ג. מעלה אותה לאצילות; ד. מיחדה עם ז"א; ה. מעלה אותה לבינה; ו. מתקנה וממשיך בה תוספות אור; ז. פועל הגדלה בכתר מלכות.

א. בונה אותה:

אהרן שושדמ"ט פועל²⁶³ את בנין המלכות²⁶⁴ ע"י שממשיך לה מחסדים וגבורות²⁶⁵ (דז"א)²⁶⁶ — כי אהרן הוא²⁶⁷ ע"ב קפ"ד²⁶⁸.

ב. מעורר בה תשוקה לעלות לאצי':

אהרן שושדמ"ט מעורר במלכות את התשוקה והצמאון, שתרצה לעלות באצילות²⁶⁹. דלהיות שאהרן הוא מבחי' "ורב חסד", לכן מעורר הוא בבחי' המלכות אהבה וצמאון לעלות למעלה²⁷⁰. — התעוררות זו היא ע"י שממשיך בה מבחי' גבורות²⁷¹ דבינה, ועי"ז מתעוררת היא בהעלאת

אגרות ע' תי. (265) להעיר מהמבואר בערך אהרן — ביחס לנחשון, אשר אהרן ממשיך במלכות רק חסדים, ובשביל המשכת הגבורות בה — צריך לנחשון. (266) היינו: החסדים של ת"ת דז"א (הנמשכים בהכתר שלה) והגבורות של יסוד ז"א (הנמשכים בדעת שלה) — לקלוי"צ שם.

ובלקלוי"צ לזהר צו (ס"ע רכ ואילך. וראה גם שם ע' רנד), דמכיון שחסד (מדתו של אהרן) היא ראשית הו"א הכוללת את כל המדות (ראה לקמן ס"ט) — לכן הוא ממשיך במלכות את כל הו' נהורין דז"א. (267) ראה לקמן סט"ז סק"ב. ושם, שע"ב וקפ"ד הם חסדים וגבורות. (268) לקלוי"צ אגרות שם. (269) ראה גם אוה"ת תצוה ע' א'תרנו. (270) לקו"ת במדבר ד, ד. (271) ראה לקו"ת בהעלותך (לב, א"ב), דאף שאהרן עצמו הוא חסד, בכ"ז [מכיון שהוא "שושבינא דמטרוניתא" — המגביה ומעלה את כנס"י, והעלאת היא ע"י גבורות, לכן] לכנס"י

כמבואר בתו"א שם. ב. נתינת כח מן העליון (שלמעלה מבחי' השושבין), שזהו"ע השליחות. (254) וזהו מהמעלות באהרן שושדמ"ט על הנשיאים — אף שגם הנשיאים פועלים להעלאת דכנס"י — שאהרן הוא שלוחו של ה"מלך" (ראה בארוכה בערך אהרן — ביחס להנשיאים ס"א סק"א). (255) באוה"ת במדבר שם, ואתחנן שם, הוא (בעיקר) בנוגע למל' וז"א. אבל מכללות הענין המבואר שם [בנוגע לבנין מוכת, שכ"ה גם בנוגע להעלאת נש"י. וכן מפורש באוה"ת תצוה שם (נעתק לקמן שם). (256) אוה"ת שם. (257) לכאורה, כ"ה הכוונה באוה"ת שם. (258) ראה גם אוה"ת במדבר שם. (259) תו"ח שם תקי, ב. (260) שם תקיא, א. וראה גם מקומות שבהערה 125. זאת חנוכת תר"ם פ"י. (261) אוה"ת במדבר ע' ל"א. (262) שם ע' לא. (263) ראה גם לקמן ס"ט סק"ג. (264) והו"ע ההמשכה לכתר ודעת דמלכות [שהם עיקרי הבחי' של מלכות — ע"ע או סוס"א] — לקלוי"צ

למשה. כי סדר הבירורים הוא תחלה באצילות ואח"כ בבי"ע. ולכן לאחר הבירורים שבאצילות הנעשים ע"י משה, אז דוקא יכול להיות הבירורים בבי"ע ע"י אהרן.²⁸⁰

עוד אופן בזה — שגם בשביל הבירור וההעלאה דאהרן גופא, צריך הוא למשה:

בכדי להעלות את הניצוצות שנפלו בק"ג, צ"ל תחלה שבירת הקליפות. ולכן בכדי שאהרן יוכל לברר את הניצוצות שבהקליפות צריך הוא למשה

— כי שבירת הקליפות הוא ע"י משה דוקא, ולאחרי שהקליפה המכסה על הטוב נשברת ע"י משה — אז יכול אהרן להעלות את חלק הטוב שבה.^{280*}

ד. מיוחדת עם ז"א:

אהרן שושדמ"ט מקרב את המלכות ומיוחד אותה²⁸¹ עם בחי' תפארת דז"א.²⁸²

קירוב והעלאה זו שאהרן פועל במלכות — הוא ע"י שממשיך בה תחלה מבחי' החסד.²⁸³ שני ענינים אלו שאהרן פועל במלכות — (א) המשכת החסדים בה, ועי"ז (ב) יחודה עם הז"א — בזמני השנה, הם בסוכות ובשמע"צ²⁸⁴; בסוכות הו"ע המשכת החסדים (בדרך מקיף), כי בסוכות הוא המשכת בחי' "עננא דאהרן" שהוא בחי' "וימינו"²⁸⁵ תחבנני; ובשמע"צ — היחוד עם (ת"ת ד) ז"א, כי בשמע"צ הו"ע "מוריד הגשם" — ההמשכה בפנימיות.²⁸⁶

— שני ענינים אלו נרמזים גם בהכתוב²⁸⁶ "הושיעה ימינך וענני": "הושיעה ימינך", הוא מה שנמשך במלכות מבחי' החסדים דאהרן; ו"וענני" — מה שנמשך לה בפנימיות מבחי' ז"א.²⁸⁷

מלמעלה"ט. (282) י"א ע' רטז (מוז"ג קפא, ב). ושם, שזהו ג"כ מ"ש בוזח"ב (קפא, סע"א ומק"מ שם), שיחוד משה הנק' שמשא (בחי' ת"ת) בסיהרא (בחי' מל'), הוא ע"י אהרן. (283) י"א שם. (284) ראה זח"ג ריה ב (הובא בי"א שם): ביומא קדמא דחג יתער ימינא .. לחבא .. ביומא תמינא (שמע"צ) .. וזוגא דגופא. (285) שה"ש ב, ו. (286) תהלים ס, ז — הובא בוזח"ג שבהערה 282. (287) כי "וענני" הוא ע"ד מ"ש (הושע ב, כג), "אענה את השמים (ז"א) והם יענו את הארץ" (מלכות) — י"א שם. וזהו מ"ש בלקו"ת סוכות (פא, ג), שבשמע"צ הו"ע "תען לשוני אמרתך" — כי בשמע"צ הוא ההמשכה בפנימיות (כנ"ל בפנים), והמשכה זו היא הענין ד (תען)

מ"ן לעלות למעלה²⁸⁸. וגם בזה יש צורך בההמשכה של משה שושדמ"ל — כי בחי' המ"ד (הנמשך ע"י משה) ה"ה הממתיק את הגבורות דמ"ן (שנעשה בה ע"י אהרן).²⁹⁰ ואף שאהרן ממשיך במלכות גם מבחי' החכמה — שלכן גם הגבורות שממשיך במלכות [שעל ידן עולה המל' מלמטלמ"ע], עם היותם גבורות דבינה, אינם בבחי' ישות כ"כ²⁹² — מ"מ ה"ה בחי' גבורות, ומיתוק הגבורות הוא ע"י משה שושבינא דמלכא.²⁹³

ג. מעלה אותה לאצילות:

אהרן שושדמ"ט מעלה את המלכות מבי"ע לאצילות. דלאחרי שהמלכות יורדת בבי"ע לברר ניצוצות, מעלה אותה אהרן [עם הניצוצות]²⁹⁴ שבה²⁹⁴ לאצילות.²⁹⁵

ועלי' זו פועל בה אהרן — ע"י שממשיך בה מבחי' הבינה.²⁹⁶

וזהו ההפרש בין אהרן שושדמ"ט למשה שושדמ"ל: אהרן שושדמ"ט, מעלה את המלכות (כלה) — להיותו שייך²⁹⁶ להבינה²⁹⁷; ומשה שושדמ"ל, ממשיך את הז"א (בחי' חתן) — להיותו יסוד אבא.²⁹⁸

* * *

הצורך בפעולתו של משה שושדמ"ל לענין הנ"ל, הוא בשני ענינים:

(א) ההעלאה דאהרן היא רק עד בחי' המלכות, ובכללות — רק עד בחי' הפרסא שבין אצילות לבי"ע. ולכן צריך למשה שושדמ"ל, שהוא בחי' מ"ד המברר את המ"ן (שהעלה אהרן) שתעלה עוד יותר.²⁹⁹

(ב) גם בשביל הבירור דאהרן גופא, צריך הוא

הוא משפיע בחי' גבורות. (272) שווה מהמעלות שבהעלאה שע"י אהרן על ההעלאה שע"י הנשיאים, כמבואר בערך אהרן — ביחס להנשיאים שם. (273) לקו"ת שם, ב. (273*) ראה גם בסוף הס"ק. (274) והם הנ"רות של ה"מנורה" (מלכות), כנ"ל הערה 248. (274*) תו"א קי, א. קיא, א"ב. וראה גם לקו"ת במדבר ד, ד. (275) אוה"ת שם ע' א'תרדע. וראה גם לקו"ת שם. (276) ראה במילואים. (277) אוה"ת שם. (278) לקו"ת שם. וראה אוה"ת שם. (279) תו"א קיא, א"ב. (280) תו"א שם, ב. (280*) תו"ח שם קכא, ב. וע"ע אהרן — ביחס למשה סוסי"א. (281) ראה גם בהנסמן לקמן סכ"ב תחלת סק"ח (1106). ושם, שיחוד זה הוא בדרך

ה. מעלה אותה לבינה:

ע"י שאהרן ממשיך את אור הבינה למלכות. הוא מעלה אותה לבינה²⁸⁸. וההפרש שבין אהרן שושדמ"ט למשה שושדמ"ל הוא, שאהרן מעלה את ה (מדות שב) מלכות לבינה, ומשה שושדמ"ל ממשיך את אוא"ס המלוּבש בחכמה²⁸⁹ שיבוא לבינה²⁹⁰.

וזהו מה שמשה ואהרן נעשה על ידם המלכות (מטרוניא) עם אוא"ס (מלכא) — כי כשהתחתון עולה למעלה והעליון יורד למטה, מתחברים הם יחד בפגעים זה את זה²⁹¹.

ו. מתקנה וממשיך בה תוס' אור:

אהרן שושדמ"ט מתקן את המלכות²⁹² וממשיך בה [גם כמו שהיא בבי"ע]²⁹³ תוספות אור²⁹⁴. בבחי' האור (כמו שהוא בענין הספירות²⁹⁵) שאהרן ממשיך במלכות — שני ביאורים²⁹⁶, בכללות:

א. אור החכמה²⁹⁷. כי תיקון המלכות הוא ע"י בחי' החכמה דוקא²⁹⁸.

וזהו מה שבפסוק³⁰⁰ "אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק" המדבר³⁰¹ ע"ד ההמשכה שאהרן כהן ממשיך במלכות הנקראת "דברת"

ו" (מלכי) צדק"³⁰², נאמר "דברתי" (ביו"ד) — אף שהמלכות נקראת "דברת" (בלא יו"ד) — כי³⁰³ יו"ד היא³⁰³ בחי' החכמה³⁰⁴.

— השייכות של המשכה זו (דבחי' החכמה) לאהרן היא — לפי שאהרן הוא³⁰⁵ בחי' יסוד אבא (ומה שנקרא "שושבינא דמטרוניא" הוא — כי כל "שושבינ" הוא³⁰⁶ בחי' יסוד³⁰⁷), ולכן ממשיך הוא מבחי' החכמה³⁰⁷.

ב. בחי' בינה, שהמלכות תהי' כמו הבינה³⁰⁸. והכוונה בזה, שיחוד המלכות עם בחי' ז"א יהי' בתמידות³⁰⁸ — דוגמת יחוד הבינה עם החכמה שהם "תרין ריעין"³⁰⁹ — יחוד תמידי³⁰⁷.

וגם ענין זה שייך למה שאהרן הוא בחי' יסוד אבא — כי להיותו בחי' יסוד אבא ששם³¹⁰ היחוד דא"א הוא תמידי, לכן יכול להמשיך יחוד כזה גם בזו"ן³⁰⁷.

* * *

ענין תיקון המל' (שנעשה ע"י אהרן), מרומז במ"ש³¹¹ "וזה הדבר אשר תעשה להם וגו'" — דלכא' הול"ל "וזה אשר תעשה גו'" ומהו "וזה הדבר אשר תעשה"³¹²

— כי בזה מרמז הענין דתיקון המל': "דבר" הוא בחי' מלכות. ו"זה" הוא בחי' אור שלמע'

בהעלותך לב, ריש ע"ב. (299) מקומות שבהערה הנ"ל. י"א ע' תסט. וראה גם לקו"ת שם. (300) תהלים קי, ד. (301) זהר שם. ובהגהות מהרח"ו ומק"מ שם. (302) ראה זח"א פו, א (הובא בי"א ע' תכח), ש"מלכי צדק" הוא בחי' מלכות. (303) ובהגהות מהרח"ו שם ומק"מ שם (הובא בי"א ע' תכט), שהיא יו"ד נוספת (וכן היו"ד של "מלכי צדק"). (303*) ובי"א ס"ע תכט ואילך (ע"פ רמ"ז לזח"ג רסה, ב), שהיו"ד רומז לאו"א עילאין. (304) אוה"ת בראשית שם. סוכות שם. י"א ע' תכט. וראה לקמן הערה 440 — עוד ביאור במ"ש "דברתי" ביו"ד. (305) ראה לעיל סעיף ב סק"ב. (306) כ"מ בפרדס שער ערה"כ סוף ערך חופה ושער התמורות פ"ה (אוה"ת תצוה ע' א'תקסד). (307) אוה"ת שם. (307*) אוה"ת שם ע' א'תקסג. י"א שם. (308) ראה גם אוה"ת ויצא קפא, א (נעתק לקמן סי"ז סוסק"א). (308*) להעיר מהמובא בערך אהרן — ביחס למשה ס"א סק"ג, דזה מה שרצה משה אשר הוא יהי' הכהן גדול הוא — לפי שדוקא אז הי' יחוד המלכות עם הו"א באופן זה. (309) ראה זח"ג (ד, א), שזו"ג נק' "דודים" כי לפעמים נפסק היחוד, משא"כ או"א נק' "ריעין" — כי יחודם הוא תמיד. (310) לכאורה הכוונה: כי ההמשכה מחכמה לבינה הוא ע"י (ראה לקו"ת מסעי פט, ד. ובכ"מ) יסוד אבא. (311) תצוה כט, א. (312) וכמו שהקשה בבחי' תצוה שם.

(— "ועניני" (י"א שם). (288) מהמשך הענינים בהמאמרים שבהערה 290 משמע, שגם עלי' זו היא מבי"ע. (289) לפי ביאור זה, הכוונה ב"חתן" ו"מלכא" היא לאוא"ס (המלוּבש בחכמה). (290) הנחות הר"פ ע' קיד. סה"מ תקס"ח ע' שנט"ס. וראה גם לקו"ת מסעי פט, ד. (291) סה"מ שם ע' שט. וע"ע אהרן — ביחס למשה סי"ב ביאור הד'. (292) ראה זח"ג ג, ב (הובא במקומות המסומנים לקמן): יהב לה שושבינא לתקנא לה. (293) ראה פדה בשלום העת"ר (בהמשך תער"ב) פשע"רזו. וראה גם לקו"ת ראה לא, א"ב (הובא באוה"ת שם ע' א'תקסד — לענין תיקון המלכות שנעשה ע"י אהרן). (294) מקומות שנסמנו לקמן. (295) בכללות, אור זה הוא מבחי' שלמעלה מהשתלשלות (פדה בשלום שם. וראה לקמן סעיף יז סק"א). (296) ראה לקמן בפירוש "וזה הדבר", ש"זה" קאי על חכמה, ת"ת ויסוד. (297) לקו"ת בהעלותך לא, ב. אוה"ת בראשית ח"ג תקמח, ב. סוכות ס"ע א'תשמב. י"א ע' תסט. מקומות שבהערה 307*. וראה גם לקו"ת שם לב, ריש ע"ב. וראה גם לקמן סט"ו סק"ב ח"ד (ושם, שאהרן ממשיך במלכות גם בחי' דעת).

והוא ע"ד המבואר בלקו"ת (ברכה צז, ג), שלפעמים מקבלת הדבור (מלכות) מהשכל שלא ע"י המדות (י"א ע' תסט). (298) כמ"ש (משלי ג, יט) "בחכמה יסד ארץ" — מלכות (מקומות שבהערה הנ"ל. וראה לקו"ת

ובזה — שני ענינים, בכללות: א. מעורר בהם את הרצון³²⁴ לעלות³²⁵ — בחי' אהבה רבה³²⁶. ב. נותן בהם כח שיוכלו לעלות³²⁷.

[השייכות של הרצון הנ"ל (אהבה רבה) לאהרן "שושבינא דמטרוניתא" היא (לא רק מצד תנועת ההעלאה שבה, אלא) גם, לפי³²⁸ שהתשוקה שבאהבה רבה זו היא — שתהי' המשכת אלקות מלמעלה למטה³²⁹, שהו"ע יחוד העליון³³⁰. ולכן שייכת היא לאהרן שושדמ"ט, כי ענינו של השושבין הוא לפעול יחוד ה"כלה" עם ה"חתן"³³¹].

ושני ענינים אלו נכללים ב"בהעלותך את הנרות"¹¹⁹: "נרות" הם נשמות ישראל (כנ"ל ס"ג סק"א בתחלתו), ועבודתו של אהרן "בהעלותך את הנרות" היא — (א) לעורר את הנשמות שיהי' בהם הרצון והחפץ לעלות ולהכלל באו"ס ב"ה³²⁵, (ב) להעלות אותם³³².

* * *

הטעם לזה שהנשמות צריכות לאהרן שיעלה אותם — ראה לקמן סק"א.

אופן העלאה זו — ראה לקמן סק"ב.

האופן איך שמעלה אותם, והכח שיש לו על זה — ראה לקמן סק"ג-ד.

— ה"העלאה" הנפעלת בנשי ע"י אהרן, מתבטאת גם באופן הקישור של השכל שבאדם עם נקודת היהדות שבו — שלמעלה מהשכל; ובאופן היחס של "בעלי עסק" לתורה, כדלקמן סק"ה-ו.

מבחי' המלכות (בחי' יסוד³¹³; למעלה יותר — ת"ת³¹⁴; למעלה יותר — חכמה³¹⁵). וענין כהונת אהרן הוא שיהי' "זה הדבר", שבחי' מלכות — "הדבר", תהי' בבחי' "זה"³¹⁵.

ז. פועל הגדלה בכתר מלכות:

"מטרוניתא" הוא בחי' כתר מלכות — רצון למלוכה³¹⁶. ואהרן שושדמ"ט פועל הגדלה ותוס' אור³¹⁷ בבחי' כתר מלכות³¹⁸ — ע"י שממשיך בה הרצון מבחי' כתר הכללי. דלהיות ששרשו של אהרן הוא בבחי' [רב חסד ד] אריך ועתיק — כתר הכללי, לכן הוא השושבין של בחי' כתר מל' — "מטרוניתא", שממשיך את הרצון למלוכה מהרצון הכללי דכתר³¹⁹.

וזהו מה שבהעלאת הנרות דאהרן כתיב¹¹⁹ "אל מול פני המנורה יאירו": "פני המנורה" הוא בחי' כתר מלכות, ו"מול פני המנורה" — כתר הכללי. ומה שאהרן העלה את נרות המנורה שיאירו אל "מול פני המנורה" הוא, שהעלה את הנרות (דרך קו האמצעי) עד לבחי' הכתר הכללי ("מול פני המנורה"), בכדי אשר משם יאיר פניו, היינו שהרצון למלוכה ("פני המנורה") יאיר ויומשך מבחי' כתר הכללי ("מול פני המנורה")³²⁰.

ו. מעלה את ישראל:

הטעם מה שאהרן נקרא "שושבינא דמטרוניתא" בנוגע לנשי (הנקראים³²¹ "כלה"³²²) הוא, לפי שמעלה אותם להקב"ה³²³ (הנקרא³²¹ "חתן"³²²).

המלוכ ב"סוד ז"א. ע"ש. (319) סה"מ שם ע' רכא"ב. (320) סה"מ שם ע' רכ. רכא. (321) לקו"ת שה"ש בתחלתו. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"ג ע' 984 הערה 9. (322) זאת תורת הבית תרפ"ט פ"ב. (323) מקומות שבהערה 325; 327. (324) ראה גם לקו"ת מסעי פת, ב. (325) לקו"ת במדבר ג. א. בהעלותך כט, ג ואילך. סה"מ שם ס"ע רטו ואילך. אוה"ת תצוה ע' א' תרגו. זאת תורת שם. בהעלותך ש"ת פ"ג. (326) לקו"ת בהעלותך (ל, ריש ע"ב); סה"מ (ע' רינו. ריט); אוה"ת וד"ה זאת תורת (פ"ו ואילך) שבהערה הקודמת. (327) תו"א פא, א ואילך. מ"ר תרל"ו פמ"ב-ג. זאת חנוכת תר"ם פ"י-יא. (328) ראה גם לקו"ת בהעלותך שם (ל, א). סה"מ שם (ס"ע ריט). (329) ע"ע אהרן — ביחס לאברהם סעיף ו'. (330) ראה גם ערך הג"ל סעיף א'. (331) אוה"ת שם ע' א'תשנ (וראה אוה"ת בהעלותך ע' שלח"ט). (332) מ"ר שם. זאת חנוכת שם. וראה

וראה לקמן ס"ח סק"א, שכוונת המדרש (שמו"ר פל"ה, א) ב"זה הדבר .. הה"ד לעולם ה' דברך" (שבוה מתרץ היתור דתיבת "הדבר") היא — שבתבת "הדבר" בא הכתוב לרמוז ענין בנין המלכות, כבפנים. (313) י"א ע' תסט. (314) שם ע' תסו. וראה לקמן שם (וראה שם פירוש "זה הדבר אשר תעשה"). (315) י"א ע' תסו. תסט. (316) וזהו החילוק בין "מטרוניתא" — לי שררה, שהוא כתר מלכות, ל"אימא תתאה" — כשהמלכות היא בבחי' בינה שבה (סה"מ תקס"ב ע' רכא). (317) בתחלת הענין בסה"מ שם: "שיהי' מלך על עם הוא ירידה גדולה .. וא"כ צריך שימשך רצון למדת התפשטות המלכות". אבל בהמשך הענין שם (ע' הג"ל ואילך. וכ"מ שם ע' רכ) מפורש, שהכוונה היא להמשכת תוס' אור בהרצון למלוכה מהכתר הכללי, כבפנים. (318) בענין ההגדלה בכתר מלכות שעי' אהרן — ראה גם לקו"צ לזהר תצוה ע' קלד. ושם, שאהרן פועל זה להיותו יסוד אבא